

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัย “เครือข่ายการวิจารณ์ : การวิจัยและพัฒนา”

เล่ม 3 : ทักษะศิลป์

ศุภชัย อารีรุ่งเรือง (ผู้วิจัย)
ประภาภรณ์ สีนานวน (ผู้ช่วยวิจัย)

กันยายน 2558

รายงานการวิจัยสาขาทัศนศิลป์ในรอบ 1 ปี
(18 กันยายน 2557 – 17 กันยายน 2558)
โครงการวิจัย “เครือข่ายการวิจารณ์: การวิจัยและพัฒนา”

ดร.ศุภชัย อาริรุ่งเรือง (ผู้วิจัย)

นางสาวประภาพร สีนานวน (ผู้ช่วยวิจัย)

การดำเนินการวิจัยของโครงการ “เครือข่ายการวิจารณ์: การวิจัยและพัฒนา” สาขาทัศนศิลป์ ใน 12 เดือน (18 กันยายน 2557 – 17 สิงหาคม 2558) ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อประมวลและวิเคราะห์เครือข่ายนักวิจารณ์และผู้สนใจการวิจารณ์ศิลปะ และศึกษาทดลองกรณีตัวอย่าง เพื่อหาศักยภาพของเครือข่ายการวิจารณ์ ด้วยการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาเอกสารผลวิจัยที่ผ่านมาของโครงการฯ บทวิจารณ์จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต
2. การสัมภาษณ์บุคคล บุคคลในแวดวงทัศนศิลป์ การวิจารณ์ จากเครือข่ายของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยใช้ ประสิทธิภาพในการคัดกรองบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์อาจารย์จากมหาวิทยาลัย และมีสถานะเป็นศิลปิน ดังนี้

2.1 อาจารย์ทักษิณา พิพิพิธกุล จากภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันทนี ศรีพัฒนานันทกุล จากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.3 อาจารย์สุวิวัลย์ สุธรรม จากมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

2.4 อาจารย์ปิยะรัฐ ไกรหาญ อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2.5 อาจารย์ ดร.ปรีชาวุฒิ อภิระติง จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธวัชชัย ช่างเกวียน จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.7 อาจารย์คงศักดิ์ กุลกลางตอน จากคณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นอกจากนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยยังได้เก็บข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เป็นภัณฑารักษ์ เจ้าของแกลลอรี่ นักศึกษา ผู้ชม ดังนี้

2.8 โลลา พิมานรัตน์ ผู้ก่อตั้ง Lyla Gallery จังหวัดเชียงใหม่

2.9 ต่อลาม ลามเจริญสุข ศิลปินและผู้ก่อตั้ง Gallery See Scape เชียงใหม่

2.10 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์ ผู้อำนวยการสำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2.11 เพ็ญวดี นพเกตุมานนท์ ภัณฑารักษ์

2.12 เจษฎา ตั้งตระกูลวงศ์ ศิลปิน

2.13 อติคม มุกดาประกร ศิลปินอิสระ และผู้ร่วมดำเนินการสร้างศูนย์ข้อมูล และความรู้ทางศิลปะ CAC-
Chaing-Mai Art Conversation

2.14 ศรันยา พิชรานันท์ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาทฤษฎีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.15 ต้นตระกูล ลุ่มน้ำตาปี นักศึกษาปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง

2.16 อาจารย์กฤษฎพล วัฒนพาน สมาชิกกลุ่ม Bangkok Sketcher

3. การเข้าร่วมและสังเกตการณ์กิจกรรมการวิจารณ์ทั้งในโลกจริงและโลกเสมือน

ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่มีการกระจายตัวของหอศิลป์ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมเสวนาศิลปะทั้งใน และนอกสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมงานเทศกาลการแสดงผลงานศิลปะในภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

3.1 กิจกรรม งาน เชิดชู 60 ปี โชคชัย ตักโพธิ์ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2557 ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี

3.2 งานเสวนาวิชาการศิลปะ เรื่อง “เราอยู่ตรงไหน และเรากำลังจะไปไหน ?” คำถามต่อ
ศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยในบริบทของอุษาคเนย์ ณ ห้องไอยรา หอศิลป์บ้านจิม ทอมป์สัน วัน
เสาร์ที่ 10 มกราคม 2558 เวลา 14.00-17.00 น.

3.3 นิทรรศการแสดงผลงาน STATE OF THE RIDICULOUS โดย ทักษิณา พิพิธกุล และวันทนี
ศิริพัฒนานันทกุล ณ H Gallery วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2558 เวลา 17.00 น.

3.4 นิทรรศการ “18 องศา” ศิลปินกลุ่มเปี้ยเขียน ณ ชั้น 3 หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน วันที่ 5
มีนาคม 2558 เวลา 17.30 น.

3.5 กิจกรรม “Artist talk: Wrapped in Culture (ห่อวัฒนธรรม)” ณ Gallery See scape จังหวัด
เชียงใหม่ วันที่ 8 มีนาคม 2558 เวลา 18:00 น.

3.6 นิทรรศการ และการนำเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิจารณ์ทัศนศิลป์ในประเทศไทย ช่วง ปี พ.ศ. 2530-2550: ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์และโลกศิลปะ” ของ อนุม ชากักดี ณ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วันที่ 10 กรกฎาคม 2558 เวลา 13:00 น.

3.7 การใช้เครือข่ายในโลกเสมือน ของ Page Facebook ทัศนศิลป์วิจารณ์ ซึ่งเป็นช่องทางการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้สนใจในด้านการวิจารณ์ศิลปะสาขาทัศนศิลป์ หลังจากการจัดค่ายการวิจารณ์ ของโครงการที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้ประชาสัมพันธ์เชิญเชิญให้ผู้สนใจมาชมนิทรรศการและร่วมฟังการนำเสนอของอนุม ชากักดี (ข้อ 3.6) และให้สมาชิกในเครือข่ายสามารถตั้งคำถาม ในขณะที่ อนุม ชากักดี นำเสนออยู่ เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่โลกจริง กับพื้นที่โลกเสมือน ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน

จากการเข้าร่วมกิจกรรม งานแสดงนิทรรศการศิลปะ การนำเสนองานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์นั้น ผู้วิจัยอยู่ในสถานะของผู้สังเกตการณ์ในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมและได้ทำการเก็บข้อมูลจากการพูดคุยกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมและศิลปินที่แสดงผลงานในนิทรรศการ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้มีส่วนร่วมกิจกรรมในฐานะศิลปินร่วมแสดงผลงานกับกลุ่มโป๊ยเขียนซึ่งเป็นกลุ่มที่มาจากอาจารย์สอนในระดับมหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์โกสินทร์ เพาะช่าง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และกลุ่มศิลปินอาชีพรวมทั้งนิสิตนักศึกษาที่เรียนในสาขาทัศนศิลป์ จิตรกรรม มาร่วมกันแสดงผลงาน ณ หอศิลป์ราชดำเนิน จึงทำให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์มีความเห็นที่มาจากมุมมองแตกต่างกันตามประสบการณ์

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในระยะเวลาการวิจัย 1 ปีที่ผ่านมาจึงทำให้สามารถจำแนกประเภทตำแหน่งพื้นที่โลกจริง รายชื่อเครือข่ายในพื้นที่โลกเสมือน และนำมาจัดทำแผนที่เครือข่ายจากข้อมูลที่ได้เพื่อให้เห็นภาพรวมของเครือข่ายและมีประโยชน์ในการทำการวิจัยในขั้นต่อไป อย่างไรก็ตามเครือข่ายที่พบในสาขาทัศนศิลป์ มีลักษณะที่หลากหลายและซับซ้อน แต่สำหรับด้านการวิจารณ์ทางทัศนศิลป์ไม่พบทุกเครือข่าย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งเครือข่ายมีความแตกต่างกัน เช่น เพื่อเผยแพร่ รวบรวมองค์ความรู้ การแสดงผลงาน การค้า กิจกรรมสังคม แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสาขาทัศนศิลป์ล้วนมีการวิจารณ์ในด้านของการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแต่ไม่ได้มีการแสดงออกด้วยการบันทึกเป็นลายลักษณ์

อย่างไรก็ดีการทำให้เห็นภาพของเครือข่ายต่างๆให้มีความชัดเจนมากขึ้นของการวิจัยครั้งนี้คือการสร้างแผนที่ของเครือข่ายทั้งในทั้งในโลกจริงและโลกเสมือนที่มีความซับซ้อนของมิติ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างภาพเครือข่ายของสาขาทัศนศิลป์ในประเทศไทย ดังหัวข้อต่อไปนี้

ในแผนที่เครือข่ายได้แสดงให้เห็นตำแหน่งที่ตั้งของเครือข่ายโลกจริงในจังหวัดใหญ่ของภูมิภาคเช่น กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น เชียงใหม่ และสงขลา ซึ่งในจังหวัดกรุงเทพมหานครมีเครือข่ายที่เป็นโลกจริงมากที่สุด เมื่อเทียบกับเครือข่ายจากภูมิภาค

แต่สิ่งที่พบเห็นชัดเจนคือเครือข่ายในโลกเสมือนมีเครือข่ายเชื่อมโยงซ้อนทับโลกจริงไว้ทั้งหมด สมาชิกเครือข่ายมีอยู่กระจายทั่วประเทศที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับรู้ข้อมูลต่างๆจากเครือข่ายได้ แต่เครือข่ายบางเครือข่ายของโลกเสมือน ก็มาจากการก่อตั้งเครือข่ายที่มาจากโลกจริง เช่น เครือข่าย The Jim Thomson Art Center กรุงเทพมหานคร เครือข่าย Rumpuang Communication Art Space ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

2. ประเภทของเครือข่าย

จากการดำเนินการวิจัยพบว่า เครือข่ายการวิจารณ์สาขาทัศนศิลป์มีการรวมตัวดำเนินการอยู่ทั้งใน กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ประกอบด้วยผู้วิจารณ์ที่เป็นบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบัน เครือข่ายทางสาขาทัศนศิลป์ไม่ได้หมายถึงเครือข่ายการวิจารณ์โดยเฉพาะเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงเครือข่ายในด้านทัศนศิลป์ที่เกิดขึ้นเพื่อมุ่งประสงค์ด้านกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิด กิจกรรมการปฏิบัติการทางศิลปะ และส่งผลให้เกิดการวิจารณ์ในแบบมุขปาฐะหรือการวิจารณ์แบบลายลักษณ์ทั้งในแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ต โดยใช้พื้นที่ทั้งในโลกแห่งความจริงและโลกไซเบอร์ เครือข่ายอาจเกิดขึ้นด้วยปัจจัยทางวัฒนธรรม (by culture) จากการมีเป้าประสงค์ร่วมกัน (by design) หรือเกิดขึ้นเฉพาะการ (by crisis) ซึ่งเครือข่ายมีลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นทั้งในโลกแห่งความจริงและโลกไซเบอร์ เครือข่ายบางเครือข่ายอาจมีการสื่อสารเชื่อมโยงกันและสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันภายในเครือข่ายและข้ามเครือข่าย คือในระดับต่างๆ อาทิ บุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่มบุคคล บุคคลต่อสถาบัน ดังนั้นผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบประเภทของเครือข่าย ดังนี้ (ขอรวมสองประเด็นในรายงานคือประเภทของเครือข่ายกับการสร้างเครือข่ายให้เป็นในสามหัวข้อ บุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรหรือสถาบัน เพราะหากแยกเป็นสองหัวข้อจะเป็นประเด็นที่ซ้ำกัน)

2.1 เครือข่ายในสาขาทัศนศิลป์ระดับบุคคล มีสัดส่วนที่มากที่สุดหากเปรียบเทียบกับเครือข่ายส่วนใหญ่ที่เป็นเครือข่ายองค์กร ในประเทศไทย (นำเครือข่ายศิลปินในหัวข้อ 1.1 ในส่วนที่เป็นระดับบุคคลมาไว้ในประเด็นนี้ และเครือข่ายบุคคลที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ภัณฑารักษ์ ฯลฯ โดยที่สรุปรวมวัตถุ ประสงค์ของเครือข่ายบุคคลว่าคืออะไร มีกิจกรรมอะไร) เครือข่ายบุคคลเป็นองค์ประกอบย่อยของโครงสร้างของเครือข่ายทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคลและโดยรวม เครือข่ายระดับบุคคลที่มีความเข้มแข็งสามารถที่จะเป็นสมาชิกหรือ

ทำกิจกรรมกับเครือข่ายในระดับกลุ่มบุคคลและสถาบันทั้งยัง สามารถข้ามศาสตร์สาขาวิชาได้ด้วยในขณะเดียวกันเช่น

คงศักดิ์ กุลกลางดอน อาจารย์ประจำคณะจิตรกรรมฯ ในการทำกิจกรรมศิลปะกับชุมชนตลอด 4 ปีที่ผ่านมา และสามารถสร้างเครือข่าย **Art No Wall** โดยการเชื่อมโยงอาจารย์ที่สอนศิลปะในระดับอุดมศึกษา โรงเรียน ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานของรัฐ ให้มาร่วมทำกิจกรรม รวมทั้งมีพื้นที่โลกเสมือนในอินเทอร์เน็ตสำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ผ่านทาง **FaceBook** ซึ่งเครือข่ายนี้ยังได้เชื่อมโยงไปยังศิลปินต่างประเทศให้เข้ามาร่วมกิจกรรมทุกปี หมุนเวียนกันไป โดยเน้นที่ศิลปินในกลุ่มประเทศเอเชีย

นอกจากนี้เครือข่ายระดับบุคคลที่เห็นการเชื่อมโยงเครือข่ายของวงการศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทยก็คือ เครือข่ายของ กฤติยา กาวิวงศ์ ผู้อำนวยการหอศิลป์ จิม ทอมป์สัน ที่มีเครือข่ายระดับบุคคลที่เข้มแข็งกับเครือข่ายของรัฐ เช่น สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ โพทยานนท์ หอศิลป์วิทยนิทรรศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ดร.ประพล คำจิม หรือกับนักวิชาการและศิลปิน ทัศนัย เศรษฐเสรี คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือ อาจารย์จากสาขาปรัชญา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญพิณันท์ เป็นต้น จากองค์ประกอบเพียงเท่านี้ยกตัวอย่างมาของ กฤติยา กาวิวงศ์ นี้ทำให้เห็นว่าการทำกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเอกชน กับองค์กรของรัฐและองค์กรต่างประเทศ ในเรื่องความสัมพันธ์ของเครือข่ายมีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด ที่ทำให้เกิดการสร้างสรรคด้วยแรงสนับสนุนขับเคลื่อนจากรัฐ และนักวิชาการที่หลากหลายสาขาข้ามศาสตร์ เครือข่ายประเภทนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นเครือข่ายที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรคทั้งทางด้านผลงานศิลปะร่วมสมัย และการสร้างสรรคด้านวิชาการ ทางความคิดให้กับคนในสังคม รวมทั้ง การสร้างสรรคทางด้านการวิจารณ์ศิลปะที่เกิดขึ้น ระหว่างที่มีกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยเฉพาะเครือข่ายที่มีอยู่ของ กฤติยา กาวิวงศ์ กับ ทัศนัย เศรษฐเสรี แสดงให้เห็นถึงแนวคิดหลักของการดำเนินกิจกรรมที่ต้องการให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในด้านทัศนศิลป์ ท่ามกลางการปิดกั้นความคิด การแสดงออกของตัวบทกฎหมาย หรือบรรยากาศทางการเมืองในช่วง 5 ปีมานี้

เครือข่ายของ อาจารย์โชคชัย ตักโพธิ์ เป็นอีกเครือข่ายหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างฐานสมาชิกเครือข่ายที่เป็นลูกศิษย์ อาจารย์ ศิลปิน ทั้งในสาขาทัศนศิลป์ และวรรณศิลป์ในกลุ่มของภาคอีสาน โดยมีสถาบันการศึกษาคือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายในโลกจริง อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายที่มีลูกศิษย์ที่ได้ไปศึกษาต่อยังสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยเช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยเพาะช่าง ยิ่งทำให้เครือข่ายนี้สามารถสร้างสานสัมพันธ์เครือข่ายได้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังเกตการณ์ในงาน เชิดชู 60 ปี โชคชัย ตักโพธิ์ วันที่ 22 พฤศจิกายน 2557 ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี พบว่า เครือข่ายนี้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายศิลปิน องค์กร เช่น สำนักงาน

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ซึ่งมีบรรยากาศของการวิจารณ์ในช่วงของการเสวนาจากเครือข่ายที่เชิญมาร่วม เช่น ประมวล เพงจันทร์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ถนอม ช่างกดี

เครือข่ายของ ศาสตราจารย์(พิเศษ)อารี สุทธิพันธ์ เครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายที่ดำเนินการด้วยลูกศิษย์ของ ศ.(พิเศษ)อารี สุทธิพันธ์ โดยมีตัวบุคคลเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายลูกศิษย์ในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หรือค่ายประสานมิตร มีกิจกรรมที่ก่อตั้งขึ้นคือ "วันครูศิลปะ ครูอารี สุทธิพันธ์" โดยใช้วันเกิดของ ศาสตราจารย์พิเศษ อารี สุทธิพันธ์ คือวันที่ 26 ธันวาคม ของทุกปีเป็นวันจัดกิจกรรม ซึ่งมีการจัดปฏิบัติการทางศิลปะ การเสวนา การวิจารณ์จากอาจารย์อารี สุทธิพันธ์ ในประเด็นศิลปะ สังคม การเมือง ลูกศิษย์ในเครือข่ายและมักจะมีประเด็นการวิจารณ์ข้ามสถาบันการศึกษาไปยังมหาวิทยาลัยศิลปากรในประเด็นของความเป็นศิลปิน กับความเป็นครูศิลปะ

ต่อมา ลากเจริญสุข ผู้ก่อตั้ง Gallery See Scape ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเครือข่ายบุคคลที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระดับบุคคลต่างๆในเชียงใหม่ด้วยแนวคิดในเรื่องของการสร้างพื้นที่ศิลปะ Art Space ในลักษณะแนวทางเลือกใหม่ของศิลปินในการสร้างพื้นที่ขึ้นมาเอง เช่น โป่งน้อย (Pongnoi Community Art Space) รำเปิงกระบอกเสียงสถาน (Rumpueng Art Space) ในประเด็นเรื่องของศิลปินที่มีความสามารถในการก่อตั้งพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมทางศิลปะในลักษณะของการหาพื้นที่ในโลกจริง ทั้งแบบถาวรและกิจกรรมที่มีการจัดหมุนเวียนไปตามสถานที่ต่างๆ นั้น เป็นเรื่องที่คนในสังคมสามารถได้รับผลสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้วยมีทางเลือกที่หลากหลาย ไม่ใช่มาจากการจัดของหน่วยงาน องค์กรของรัฐ เอกชน รายใหญ่เพียงเท่านั้น และผู้วิจัยมีความเห็นว่า ยังมีเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มสาขาทัศนศิลป์ นอกจากนั้นแล้วเครือข่ายนี้ยังได้เชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มขององค์กรทางศิลปะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หอศิลป์ทั้งในเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร

2.2 เครือข่ายกลุ่มบุคคล เป็นเครือข่ายกระจายในพื้นที่โลกจริง ในส่วนนี้สามารถที่จะแยกเครือข่ายกลุ่มบุคคลจากวัตถุประสงค์ของเครือข่าย เช่น

2.2.1 เพื่อเผยแพร่งานศิลปะ เป็นเครือข่ายที่ต้องการเผยแพร่งานศิลปะ รูปผลงาน ประชาสัมพันธ์ นิทรรศการต่างๆ ข่าวสาร เพื่อให้สมาชิกเครือข่ายได้ติดตามกิจกรรม ได้แก่

2.2.1.1 เครือข่ายกลุ่มสีน้ำทุ่งบางเขน เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ที่มีสมาชิกในเครือข่ายเป็นคนที่รักการวาดภาพสีน้ำ ต้องการมีพื้นที่การแสดงผลงานการทำกิจกรรม การสอนสีน้ำ และสร้างความรู้ทางด้านศิลปศึกษา โดยมีผู้ดำเนินงานและที่ปรึกษาซึ่งส่วนมากมาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สาขาวิชาศิลปศึกษา

2.2.1.2 เครือข่ายสีน้ำเพื่อเด็กป่วยระยะสุดท้าย เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวาดภาพสีน้ำได้มาร่วมกันวาดภาพ และจำหน่ายเพื่อหาทุนมาสนับสนุน หรือบริจาคให้กับครอบครัวของผู้ป่วยเด็กระยะสุดท้าย

2.2.1.3 กลุ่มสีน้ำ555 เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ของคนที่สนใจในเรื่องการวาดภาพระบายสีน้ำ มาจาก หลากหลายอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย มีการร่วมแสดงความเห็น วิเคราะห์ภาพผลงานของสมาชิกภายในกลุ่ม มีการส่งเสริมให้กำลังใจในการวาดภาพสีน้ำทำให้มีสมาชิกเพิ่มอย่างต่อเนื่อง

2.2.1.4 เครือข่ายศิลปะไทย เครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล เป็นการก่อตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร มุ่งเน้นการศึกษาให้ความรู้ แลกเปลี่ยนและต่อยอดความรู้ระหว่างศิลปิน นักศึกษาศิลปะ ครูอาจารย์ ที่ทำงานสร้างสรรค์ หรือชอบในสาขาวิชาศิลปะไทย

2.2.1.5 เครือข่ายMobilegraphy เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ของผู้ที่ชื่นชอบสนใจในเรื่องของการถ่ายภาพด้วยกล้องจากโทรศัพท์มือถือ แล้วนำภาพมาแสดงในเพจเพื่อแบ่งปันกันชมผลงาน มีการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ผลงานและเปลี่ยนเรียนรู้

2.2.1.6 กลุ่มจิตรกรไทย Thaipainters เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ที่ก่อตั้งขึ้นโดยศิลปินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมกลุ่มจากศิลปินในประเทศไทยหลากหลายสาขาวิชา ที่ต้องการแสดงความเป็นตัวตนของความเป็นไทยโดยสมาชิกส่วนใหญ่ที่อยู่ในเพจนี้เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง รวมทั้งมีกลุ่มบุคคลในแวดวงของศิลปะในประเทศ เป็นภัณฑารักษ์ ผู้สะสมงานศิลปะ

2.2.1.7 เครือข่าย Visualizer-Club เป็นเครือข่ายกลุ่มกลุ่มบุคคล ศิลปิน ผู้ที่สนใจทางด้านศิลปะสาขาทัศนศิลป์ในด้านการวาดภาพด้วยเทคนิควิธีต่างๆ เป็นเครือข่ายที่เปิดกว้างสำหรับคนทั่วไปทุกเพศ ทุกวัย แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ผลงานที่มีผู้นำมาแสดงในเพจนี้มักจะเป็นภาพวาดสีน้ำ เพื่อให้ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าหรือบางคนเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาจะร่วมติ ชม วิเคราะห์เสนอแนะเพื่อสร้างให้เกิดพัฒนาผลงานของผู้ที่นำงานมาแสดง

2.2.1.8 ศิลปินหน้าใหม่คนต่อไป เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเปิดพื้นที่ให้กับคนที่ทำงานศิลปะ ศิลปินที่ต้องการนำผลงานมาแสดงให้ผู้ชมในเครือข่ายออนไลน์ได้เห็น ติ ชม ส่งเสริม มีการให้ข้อมูลข่าวสารและเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ผลงานเพื่อให้เกิดการนำไปพัฒนา เป็นการส่งเสริมให้เกิดศิลปินใหม่ๆ

2.2.1.9 Bangkok Sketcher เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างกิจกรรมทางด้านศิลปะ การวาดภาพสำหรับบุคคลทั่วไปหลากหลายอาชีพ โดยมุ่งเน้นที่กิจกรรมการวาดภาพเมืองชุมชน โดยมีการนัดทำกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง มีการพูดคุย ส่งเสริมการพัฒนาการวาดภาพ การวิจารณ์ เป็น

เครือข่ายที่ไม่ได้หวังผลกำไร มีผู้ให้ความสนใจมาก และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั่วประเทศไทย เครือข่ายนี้ได้สร้างแรงบันดาลใจทำให้เกิดเครือข่ายในจังหวัดอื่นๆ เช่น เชียงราย น่าน ภูเก็ต เป็นต้น

2.2.2 สนับสนุน เครือข่ายประเภทนี้เป็นเครือข่ายที่สนับสนุนในด้านการให้พื้นที่ ส่งเสริมให้กับศิลปินสำหรับเผยแพร่ผลงาน หรือสนับสนุน กิจกรรมเพื่อสังคม เช่น

2.2.2.1 Bangkok Sketcher เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างกิจกรรมทางด้านศิลปะ การวาดภาพสำหรับบุคคลทั่วไปหลากหลายอาชีพ โดยมุ่งเน้นที่กิจกรรมการวาดภาพเมืองชุมชน โดยมีการนัดทำกิจกรรมเดือนละ 1 ครั้ง มีการพูดคุย ส่งเสริมการพัฒนาการวาดภาพ การวิจารณ์ เป็นเครือข่ายที่ไม่ได้หวังผลกำไร มีผู้ให้ความสนใจมาก และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั่วประเทศไทย เครือข่ายนี้ได้สร้างแรงบันดาลใจทำให้เกิดเครือข่ายในจังหวัดอื่นๆ เช่น เชียงราย น่าน ภูเก็ต เป็นต้น

2.2.2.2 Thailand Art Exhibition นิทรรศการศิลปะในประเทศไทย เป็นเครือข่ายที่ก่อตั้งเพื่อเป็นพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องนิทรรศการศิลปะในประเทศไทย มีการรวบรวมข้อมูล บทความต่างๆ ประวัติศิลปิน มีเครือข่ายมากมายจากหลากหลายทั้งที่เป็นอาจารย์ ศิลปิน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป

2.2.2.3 เครือข่ายศิลปิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคลในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่เป็นครู อาจารย์ ศิลปิน นักเรียนนักศึกษาในการทำกิจกรรมทางศิลปะวัฒนธรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มและศิลปะในแบบภาคเหนือ

2.2.2.4 เครือข่ายศิลปะชุมชนล้านนา ภาคเหนือ เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ที่เปิดกว้างให้กับคนที่สนใจในเรื่องศิลปะ ครู อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา หรือศิลปินในภาคเหนือให้เกิดการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นแบบล้านนา

2.2.2.5 เครือข่ายศิลปะสร้างสรรค์ ขอนแก่น เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคลในจังหวัดขอนแก่น ก่อตั้งขึ้นเพื่อการเผยแพร่กิจกรรมต่างๆของเครือข่ายให้กับสมาชิกในกลุ่ม ให้เกิดความเคลื่อนไหวทางการแสดงออกของศิลปะ มีกิจกรรมสำหรับคนทั่วไปทุกเพศวัย

2.2.2.6 เครือข่ายศิลปะศึกษา เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆในเรื่องศิลปะ การศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของศิลปะศึกษา

2.2.2.7 เครือข่ายศิลปินภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่รวมสมาชิกของเครือข่ายศิลปินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆให้เกิดขึ้นและการไปร่วมมือกับเครือข่ายอื่นๆของภาคอีสานให้มีความน่าสนใจ

2.2.2.8 Thai Art Archives มีวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ในเรื่องศิลปะไทย ศิลปะร่วมสมัย สำหรับการศึกษา วิจัย จึงเป็นเครือข่ายที่มีความน่าสนใจในเรื่องของการจัดเก็บข้อมูลความเคลื่อนไหวต่างๆ ของแวดวงศิลปะ การส่งเสริมให้เกิดการวิจารณ์ศิลปะสาขาทัศนศิลป์ได้ทั้งการวิจารณ์งานต้นแบบของศิลปะ หรืองานเขียนบทวิจารณ์ศิลปะ

2.2.3 บริการสังคม เป็นเครือข่ายศิลปะที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมกลุ่มบุคคล ศิลปิน ในการทำกิจกรรมให้กับสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น

2.2.3.1 เครือข่ายสีน้ำเพื่อเด็กป่วยระยะสุดท้าย เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคลที่ก่อตั้งขึ้นโดยไม่หวังผลกำไร มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการวาดภาพสีน้ำได้มาร่วมกันวาดภาพ และจำหน่ายเพื่อหาทุนมาสนับสนุน หรือบริจาคให้กับครอบครัวของผู้ป่วยระยะสุดท้าย

2.2.3.2 แสดงความนับถือ เป็นเครือข่ายที่มีเครือข่ายจากบุคคลที่เป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาและมีกลุ่มบุคคลที่เป็นลูกศิษย์ในเครือข่ายมาร่วมกันทำกิจกรรม เช่น เครือข่ายมูลนิธิอารีสุทธิพันธ์ เครือข่ายอาจารย์โชคชัย ตักโพธิ์ เป็นต้น ซึ่งเครือข่ายนี้ยังคงมีอีกมากในสถาบันการศึกษาอื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยยังไม่ได้เก็บข้อมูล

2.2.4 การค้า เป็นเครือข่ายที่ทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมศิลปินในการขายผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีลักษณะเป็นหอศิลป์เอกชน แกลลอรี เช่น

2.2.4.1 Rumpueng Communication Art Space เป็นเครือข่ายทางศิลปะมาจากความสนใจทางศิลปะของบุคคลและความต้องการสร้างพื้นที่ทางศิลปะให้เกิดขึ้น ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นพื้นที่แสดงผลงาน พบปะ แลกเปลี่ยนความคิดของศิลปิน ผู้สนใจในศิลปะ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การเสวนา การวิจารณ์ ทั้งศิลปะ สังคม การเมือง

2.2.4.2 Gallery See Scape Art and Community มีลักษณะที่มาของการก่อตั้งเหมือนกันกับ Rumpueng Communication Art Space เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ต้องการมีพื้นที่ของการแสดงผลงานศิลปะ การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดของศิลปิน นักวิชาการศิลปะในเชียงใหม่และจากที่อื่น ให้เกิดการเรียนรู้

2.2.4.3 Ardel Gallery of Modern ที่ก่อตั้งเพื่อเป็นพื้นที่ทางศิลปะในการจัดนิทรรศการผลงานของศิลปิน เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนทางความคิดซึ่งเครือข่ายส่วนมากมาจากศิลปินในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นหลัก

2.2.4.4 Gallery Ver เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรเอกชน สำหรับการจัดนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย ซึ่งมีเครือข่ายกับกลุ่มต่างๆ เช่น The Jim Thomson เป็นต้น รวมทั้งการมีเครือข่ายกับบุคคลในแวดวงภัณฑารักษ์ ศิลปิน หรือแกลลอรีต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร

2.2.4.5 Sombat Permpoon Gallery เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรเอกชน ในการจัดแสดงผลงานศิลปะของศิลปินในเครือข่าย มุ่งเน้นทางด้านการค้าซึ่งสามารถทำให้เครือข่ายศิลปินได้มีพื้นที่ในการพบปะกับนักสะสมงานศิลปะ เป็นการสนับสนุนให้วงการศิลปะได้เคลื่อนไหวต่อไป

2.2.5 สะท้อนความคิด เป็นเครือข่ายของกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและส่งผลกระทบต่อสังคมในการสะท้อนความคิดหลักซึ่งอาจจะเกี่ยวกับเรื่องความคิด ปรัชญาศิลปะ การเมือง สังคม เช่น

2.2.5.1 Speedy grandma Art Galley ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่แสดงแสดงผลงานทางศิลปะร่วมสมัย การเสวนา พูดคุยระหว่างกลุ่มกับเครือข่ายต่างๆ ทั้งในประเด็นเชิงวิชาการ สังคม ศิลปวัฒนธรรม เป็นเครือข่ายที่เริ่มต้นไม่นานแต่มีแนวคิดที่ก้าวหน้าค่อนข้างมาก

2.2.5.2 Rumpueng Communication Art Space มาจากความสนใจทางศิลปะของบุคคลและความต้องการสร้างพื้นที่ทางศิลปะให้เกิดขึ้น ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นพื้นที่แสดงผลงาน พบปะแลกเปลี่ยนความคิดของศิลปิน ผู้สนใจในศิลปะ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ การเสวนา การวิจารณ์ทั้งศิลปะ สังคม การเมือง

2.2.5.3 Gallery See Scape Art and Community ที่มีลักษณะที่มาของการก่อตั้งเหมือนกันกับ Rumpueng Communication Art Space เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ต้องการมีพื้นที่ของการแสดงผลงานศิลปะ การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดของศิลปิน นักวิชาการศิลปะในเชียงใหม่และจากที่อื่น ให้เกิดการเรียนรู้

2.2.5.4 CAC – Chiang-Mai Art Conversation ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่ต้องการเปิดพื้นที่ทางด้านศิลปะร่วมสมัย การรวบรวมข้อมูลทางด้านศิลปะร่วมสมัยในประเทศไทย โดยกลุ่มศิลปิน นักวิชาการรุ่นใหม่ที่ต้องการหาแนวทางเลือกสำหรับการสร้างความเคลื่อนไหว การสร้างองค์ความรู้และสร้างเครือข่าย

2.2.5.5 เครือข่ายศิลปินเพื่อประชาธิปไตย เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่ให้กับกลุ่มศิลปินที่มีแนวความคิดทางการเมืองในทิศทางเดียวกัน เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนให้เกิดความตระหนักในเรื่องของประชาธิปไตยในประเทศไทย

2.2.6 วิจารณ์โดยตรง เป็นเครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์ในด้านการวิจารณ์ทางสาขาทัศนศิลป์โดยตรง ซึ่งผู้ก่อตั้งเครือข่ายนี้เป็นนักวิจารณ์ศิลปะหรือนักวิชาการในสถาบันการศึกษาทางศิลปะ เช่น

2.2.6.1 Visual Art Criticism in Thailand with Thanom Chapakdee ทำขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่เผยแพร่บทวิจารณ์โดยนักวิจารณ์ สำหรับผู้สนใจในเรื่องศิลปะร่วมสมัย การวิจารณ์ศิลปะร่วมสมัย ข้อมูลข่าวสารที่ได้นำเสนอผ่านการแชร์บทความ ข่าวสาร

2.2.6.2 เครือข่ายทัศนศิลป์วิจารณ์ เป็นเครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคล ก่อตั้งขึ้นเพื่อเชื่อมโยงคนที่สนใจในเรื่องการวิจารณ์สาขาทัศนศิลป์ เครือข่ายนี้เกิดขึ้นหลังจาก "ค่ายการวิจารณ์ศิลปะ" ในโครงการ "การวิจารณ์ศิลปะ: รอยต่อระหว่างวัฒนธรรมสื่อสิ่งพิมพ์กับวัฒนธรรมสื่ออินเทอร์เน็ต" เมื่อวันที่ 2-3 พฤศจิกายน 2556 "พื้นที่ของการวิจารณ์" เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เกิดขึ้นในวงสนทนานั้นๆ เพจนี้เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกสาขาทัศนศิลป์จากกิจกรรมค่ายการวิจารณ์ศิลปะ นอกจากเป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานของสมาชิกในกลุ่ม วงการศิลปะ ตลอดจนเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและบทวิจารณ์จากทั้งสมาชิกในกลุ่มและผู้ที่ไม่สนใจตลอดจนผู้ที่อยากเขียนแสดงทัศนะเกี่ยวกับผลงานศิลปะ

เครือข่ายประเภทกลุ่มบุคคลนี้ มีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายบุคคลมาอีกต่อหนึ่งที่มีแนวคิดในการเข้าร่วมเครือข่ายเป็นไปในทางเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มศิลปินอีสาน กับกลุ่มศิษย์เก่าอาชีวะอุบลราชธานีในการจัดนิทรรศการทางศิลปะเนื่องในงานเชิดชู 60 ปีโซคชัย ตักโพธิ์ ในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2557 ด้วยวัฒนธรรมของไทยเรื่องของการให้ความเคารพครู อาจารย์ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้นในเรื่องของ บุคคลกับกลุ่มบุคคล ซึ่งการเกิดขึ้นระดับกลุ่มลักษณะนี้เป็นการเกิดจากการมีวัฒนธรรมร่วมกัน (by culture) จากการที่ศิษย์เก่าในแต่ละรุ่นต้องการสร้างกิจกรรมมุทิตาจิตต่อครูอาจารย์ของตนเอง

เครือข่ายกลุ่มศิลปินโป๊ยเซียน เกิดขึ้นจากการมีเป้าประสงค์ร่วมกัน (by design) เป็นเครือข่ายที่เกิดจากระดับบุคคลเช่นเดียวกัน โดยเริ่มจาก คุณชุมพล พรประภา ได้จัดสรรทุนสนับสนุนอาจารย์จากคณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตร่วมกับนักศึกษาให้ไปศึกษาดูงาน และนำสิ่งที่ได้เห็นมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เพื่อจำหน่ายหาทุนในการสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้มีโอกาสได้ไปดูงาน ซึ่งในปีถัดมาหลังจากนั้นเริ่มมีแนวคิดขยายเครือข่ายไปยังมหาวิทยาลัยอื่นๆ เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เนื่องจากต้องการทำลายกำแพงความคิดของอาจารย์รุ่นก่อนที่มีความขัดแย้งกันทางความคิด ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดที่ขัดแย้งระหว่าง ศาสตราจารย์อารี สุทธิพันธุ์ กับ ศาสตราจารย์ชูลัด นิมเสมอ เป็นต้น ด้วยเหตุเพราะผู้วิจัยอยู่ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เคยนั่งพูดคุยกับศาสตราจารย์อารี สุทธิพันธุ์ จึงได้รับรู้ด้วยตนเอง ในแบบข้อมูลปฐมภูมิ ถึงความคิดขัดแย้งเชิงวิพากษ์ต่อ คณะจิตรกรรมฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร ด้วยความขัดแย้งทางความคิดในเชิงศิลปะนี้เองทำให้ค่ายประสานมิตรต้องการไม่ซ้ำรอยความคิดของค่ายศิลปากร ดังปรากฏออกมาในรูปของ การตั้งชื่อสาขาวิชา เช่น

สาขาวิชาศิลปะจินตทัศน์ ในยุคสมัยของ ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ที่เปรียบได้กับ สาขาวิชาจิตรกรรม นั่นเอง เพราะฉะนั้น เครือข่ายในกลุ่มนี้เองทำให้เห็นความคิดของการเชื่อมโยงเครือข่ายข้ามกลุ่มคู่ขัดแย้ง เปรียบกับการผสมสีในคู่ตรงข้ามให้สามารถเกิดสีใหม่ที่สวยงาม ได้อย่างชัดเจน

เครือข่ายของกลุ่ม **Bangkok Sketcher** เป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการมีเป้าประสงค์ร่วมกัน (**by design**) เกิดขึ้นจากกลุ่มสถาปนิกและนักออกแบบที่ต้องการมีกิจกรรมทางศิลปะร่วมกับชุมชน สังคม ด้วยการแสวงหาความสุขในการวาดภาพ การใช้เวลากิจกรรมกลางแจ้งร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ ในการออกวาดภาพนอกสถานที่ตามชุมชน อาคารบ้านเรือนต่างๆ ได้เรียนรู้ชีวิตของท้องถิ่น การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดและการวิจารณ์ผลงาน ทั้งนี้ในบางกิจกรรม อาจจะเป็นลักษณะของการเกิดเครือข่ายที่เกิดขึ้นเฉพาะการ (**by crisis**) เช่นการรวมกลุ่ม **Friend of the river** เมื่อวันอาทิตย์ที่ 2 สิงหาคม 2558 ในการวาดภาพชุมชนที่จะถูกผลกระทบในการปรับปรุงทัศนียภาพริมแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณสะพานพระราม 8 เป็นการทำกิจกรรมการวาดภาพชุมชน การฟังเสียงจากประชาชนในพื้นที่ การศึกษาผลกระทบด้านสุนทรียภาพจากนักวิชาการเป็นต้น การทำกิจกรรมของกลุ่ม **Bangkok Sketcher** ในการร่วมกับเครือข่าย **Friend of the river** นี้เป็นการวิจารณ์อย่างเห็นได้ชัด แต่เป็นการวิจารณ์ที่ใช้การวาดภาพด้วยสมุดสเก็ตช์ หรือกระดาษวาดภาพสีน้ำ แล้วนำไปแสดงผลงานเพื่อให้เกิดความสะท้อนใจต่อมุมมองของนักวาดภาพสมัครเล่นและนักวาดภาพอาชีพ ที่ต้องเก็บภาพชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาก่อนจะถูกเปลี่ยนภูมิทัศน์ที่มีทางเดินตลอดสองฝั่งแม่น้ำในบริเวณของโครงการ นี้ อาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการวิจารณ์ศิลปะสาขาทัศนศิลป์ด้วยท่าทีแบบระมัดระวังคำพูด หรือจะเรียกได้ว่าการวิจารณ์แบบไม่พูดแต่สื่อด้วยภาษาภาพ ที่ไม่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกระบวนการวิจารณ์ได้รับผลกระทบในทางลบ แต่กลับจะสร้างความคิดต่อให้กับผู้ชมในทางบวก

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มศิลปินเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มเครือข่ายศิลปินเพื่อการปฏิรูป สงขลา เป็นกลุ่มศิลปินที่ต้องการแสดงออกและพิสูจน์ความเชื่อของสมาชิกในกลุ่มด้านการเมือง สังคม ซึ่งกลุ่มเครือข่ายลักษณะเช่นนี้เป็นการเกิดของเครือข่ายลักษณะเฉพาะการ (**by crisis**) ที่เชื่อมโยงเหตุการณ์ทางการเมืองให้เป็นแรงผลักดันให้เกิดเครือข่ายขึ้น และทำการจัดกิจกรรมให้ความรู้ การแสดงผลงานศิลปะที่มีภาพสื่อสารเนื้อหาในด้านการเมือง เครือข่ายการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ทางทัศนศิลป์ ที่เป็นสถานที่การจัดแสดงผลงาน หอศิลป์ แกลลอรี ร้านหนังสือ จัดอยู่ในเครือข่ายแบบกลุ่มบุคคล เป็นเครือข่ายลักษณะมีวัฒนธรรมร่วมกัน (**by culture**) และแบบเป้าประสงค์ร่วมกัน (**by design**) เช่น หอศิลป์บ้านจิมทอมป์สัน, **The Jam Factory**, หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร ,หอศิลป์ **G23** ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , หอศิลป์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ **BUG**, หอศิลป์ **H Gallery**, **Tadu Contemporary Art** ส่วนที่มีอยู่ในภูมิภาคและเป็นเครือข่ายร่วมกัน เช่น **Gallery See Scape Art and Community**, **Rumpueng**

Communication Art Space ที่จังหวัดเชียงใหม่ อย่างไรก็ตาม เครือข่ายที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างในด้านการจัดกิจกรรมที่มาจากแหล่งทุน ซึ่งบางแห่งเป็นพื้นที่ของบ้านผู้ก่อตั้งที่เป็นศิลปินที่ต้องการมีพื้นที่ศิลปะของตัวเอง และเพื่อการจัดกิจกรรม เช่น **Rumpueng Communication Art Space** เพราะฉะนั้นการบริหารให้ตัวโครงสร้างกิจกรรม เพื่อเป็นที่มาของรายได้ในการบริหารงานย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาเครือข่ายเอาไว้

2.3 เครือข่ายระดับสถาบัน เป็นเครือข่ายที่มาจากองค์กรของรัฐ หรือเอกชนที่ได้ก่อตั้งขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำงานในหน่วยงาน เพื่อกำหนดแนวทาง วัตถุประสงค์ของเครือข่ายในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเครือข่ายของกลุ่มบุคคล โดยสามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ของเครือข่ายได้ดังนี้

2.3.1 ห้องสมุด เป็นเครือข่ายในโลกจริงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาในรูปแบบการให้บริการ และในการทำกิจกรรมการศึกษาต่อสังคมในการจัดเสวนาทางวิชาการ การวิจารณ์งานศิลปะ เช่น **William Warien Library** เป็นเครือข่ายประเภทองค์กร ห้องสมุดที่เป็นส่วนหนึ่งของ **The Jim Thomson** โดยห้องสมุดแห่งนี้รวบรวมหนังสือ งานวิชาการที่เกี่ยวกับศิลปะร่วมสมัย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมศิลปะ มีกิจกรรมเสวนาทางวิชาการ ศิลปะอย่างสม่ำเสมอ

2.3.2 แกลลอรีและสถาบันการศึกษา เป็นพื้นที่ในโลกจริงสำหรับการจัดนิทรรศการทางศิลปะมีทั้งที่เพื่อสนับสนุนเผยแพร่และเพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

2.3.2.1 The Jim Thomson Art Center เป็นเครือข่ายประเภทองค์กร ที่ก่อตั้งเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในทุกๆ ขององค์กร กับสมาชิกเครือข่ายที่เป็นอาจารย์ ศิลปิน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่สนใจในกิจกรรมขององค์กรแห่งนี้ โดยกิจกรรมมีทั้งการแสดงนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย การเสวนาวิชาการ การพูดคุยระหว่างศิลปิน นักวิชาการกับผู้ชม ซึ่งเป็นองค์กรที่โดดเด่นในเรื่องของศิลปะร่วมสมัย

2.3.2.2 Bacc หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร เป็นเครือข่ายประเภทองค์กร มุ่งเน้นการเผยแพร่ข่าวสารของกิจกรรมที่หอศิลป์เป็นผู้ดำเนินงาน หรือข่าวสารต่างๆ มีกิจกรรมทางศิลปะที่หลากหลายทุกๆ สาขาวิชาของศิลปะ เป็นพื้นที่ให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรม การสร้างเครือข่าย เชื่อมโยงคนในแวดวงศิลปะในทุกๆ กลุ่ม

2.3.2.3 MOCA : Museum of Contemporary Art เป็นเครือข่ายประเภทองค์กร ดำเนินงานโดยเอกชนที่ได้สร้างพื้นที่ทางศิลปะจากการเก็บสะสมโดยบุคคล และได้เปิดให้คนในสังคมได้ชมผลงานในรูปแบบนิทรรศการถาวรและนิทรรศการหมุนเวียน ทั้งนี้องค์กรแห่งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดการเคลื่อนไหว ความสนใจในเรื่องศิลปะให้กับสังคมไทยแต่อย่างไรก็ตาม อาจจะมีส่วนทำให้การรับรู้ทางด้านศิลปะของสังคม ได้เชื่อกว้างานที่เป็นการเก็บสะสมโดยเจ้าขององค์กรแห่งนี้ คืองานที่ดีที่สุด

2.3.2.4 Art Centre, Silpakorn University เป็นเครือข่ายประเภทองค์กร ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่แสดงผลงานศิลปะในมหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มาจากเครือข่ายศิลปิน อาจารย์ ศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบัน หรืองานที่มีการจัดการประกวดระดับชาติ การเสวนาทางวิชาการ การรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านศิลปะ เป็นองค์กรที่ก่อตั้งมานาน สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการวิจารณ์ทางสาขาทัศนศิลป์ได้

2.3.2.5 RCAC หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรรัฐที่ก่อตั้งเพื่อเป็นพื้นที่การจัดนิทรรศการทางศิลปะ มีนิทรรศการหมุนเวียนและกิจกรรมเปิดพื้นที่ให้กลุ่มศิลปินและผู้สนใจมาร่วมกิจกรรมที่วางแผนไว้ในแต่ละเดือน ผู้วิจัยมีประสบการณ์จากการจัดนิทรรศการกลุ่มในหอศิลป์แห่งนี้พบว่าแนวคิดหลักสำหรับการให้พื้นที่การจัดแสดงงานของหอศิลป์คือ การแสดงผลงานของศิลปินที่อยู่ในเครือข่ายของรัฐ อาทิเช่น การแสดงผลงานของศิลปินแห่งชาติ เป็นต้น

2.3.2.6 100 Tonson Gallery หอศิลป์ เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยของศิลปินทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งมีกิจกรรมการปฏิบัติการทางศิลปะสำหรับบุคคลทั่วไป มีการแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ผลงานทางศิลปะ กิจกรรมส่วนใหญ่จะพบเครือข่ายอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ทั้งที่เป็นนักวิจารณ์ ศิลปิน หอศิลป์ อาจารย์ นิสิตนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ

2.3.2.7 The Art Center Chula เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรของรัฐ ภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นพื้นที่ทางศิลปะในการจัดนิทรรศการศิลปะในแนวทางศิลปะร่วมสมัยของศิลปินทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้นแล้วยังมีการทำกิจกรรมการจัดเสวนาของนักวิชาการ ศิลปิน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การวิจารณ์ทางศิลปะและเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับสังคม

2.3.2.8 BUG: Bangkok University Gallery เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรเอกชน ภายในมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีวัตถุประสงค์เพื่อมีพื้นที่ทางศิลปะสำหรับการจัดนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยทั้งศิลปินไทยและต่างประเทศ ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นหอศิลป์ที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางด้านผลงานของศิลปิน และวิชาการทางศิลปะ ข้อคิดเห็นการวิจารณ์

2.3.2.9 The Jam Factory เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรเอกชน ที่เปิดพื้นที่ของศิลปะในการจัดแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยให้กับศิลปิน การจัดกิจกรรมการเสวนาในส่วนของห้องแสดงศิลปะและร้านหนังสือ ซึ่งเป็นพื้นที่ของสมาชิกในเครือข่ายคนรุ่นใหม่ในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่ามีโอกาสในการสร้างกิจกรรมการวิจารณ์ให้เกิดขึ้นได้

2.3.2.10 Number 1 Gallery เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรเอกชน เพื่อสร้างพื้นที่การแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัยของศิลปินในประเทศไทย เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนวงการศิลปะในประเทศไทยให้เกิดการพัฒนาศิลปิน ผลงานศิลปะ การวิจารณ์ศิลปะให้เกิดขึ้น

2.3.2.11 Tadu Contemporary Art เป็นเครือข่ายประเภทองค์กรเอกชน มีพื้นที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะร่วมสมัย ให้การสนับสนุนสถาบันการศึกษาในการเปิดพื้นที่ให้มีผลงานของนักศึกษาได้แสดงผลงาน มีกิจกรรมทางด้านการเสวนา การวิจารณ์ศิลปะ

2.4 ความทับซ้อนและความเชื่อมโยงของเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย

ความสัมพันธ์ที่ทับซ้อนของเครือข่ายสาขาทัศนศิลป์ ทำให้การสร้างเครือข่ายสาขาทัศนศิลป์มีความเป็นแบบเฉพาะด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เครือข่ายระดับบุคคลที่มีสถานะเป็นอาจารย์และมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ โดยยังทำงานสร้างงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสถานะเป็นศิลปินด้วย อาทิเช่น อาจารย์ในมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์หลายท่าน มีบทบาทเป็นศิลปินและมีผลงานเชิงประจักษ์มากกว่าผลงานในการเป็นอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนเสียด้วยซ้ำ หรือแม้กระทั่งเป็นภัณฑารักษ์ เจ้าของหอศิลป์สำหรับจัดแสดงผลงานศิลปะทั้งในเชิงพาณิชย์ และเชิงสนับสนุนเพื่อสังคม เช่น หอศิลป์ร่วมสมัยอาร์เดล ของ ศาสตราจารย์ถาวร โกอุดมวิทย์ เป็นต้น และมีแนวโน้มของอาจารย์รุ่นอาวุโสอีกหลายท่านที่ต้องการสร้างพื้นที่ศิลปะของตนเอง เพื่อให้เกิดเครือข่ายสาขาทัศนศิลป์ให้เกิดขึ้น

สำหรับการมีเครือข่ายที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น โดยมุ่งให้ความสำคัญไปที่องค์กรของสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศไทย โดยระบุไปที่จังหวัดใหญ่ของแต่ละภาค อาทิเช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ แต่จากการค้นคว้าแสวงหาเครือข่ายตามการตั้งสมมติฐานไว้นั้นไม่เป็นจริงทั้งหมด ว่าเครือข่ายสาขาทัศนศิลป์จะมีอยู่เฉพาะในสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่กลับเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจาก บุคคล กลุ่มบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลเหล่านั้นกลับมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงซับซ้อนเข้ากับองค์กร สถาบันที่ตัวเองเคยศึกษา หรือทำงานสอนในหน้าที่อาจารย์ผู้สอนอย่างแนบแน่น

ผู้วิจัยชี้ให้เห็นถึงความทับซ้อนของบุคคลในสาขาทัศนศิลป์ไว้แล้วว่า ตัวบุคคลเองมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันทั้งทางตรงและทางอ้อม ศิลปินหลายคนเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย หรือกลุ่มศิลปินอิสระเองก็มักจะอยู่ในกลุ่มสมาชิกของเครือข่ายที่ตนเองจบการศึกษามา เช่น กลุ่มศิลปะไทยเพาะช่าง กลุ่มจิตรกรรมไทยเพาะช่าง กลุ่มศิลปะไทย คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือแห่งอื่นๆ ดังนั้น สถาบันเป็นเหมือนกับกล่องที่บรรจุสมาชิกเครือข่ายในแต่ละแห่งเอาไว้ ซึ่งมีทั้งในด้านดีและด้านลบในเรื่องของแนวคิด เช่นกลุ่มคณาจารย์สาขาทัศนศิลป์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีแนวคิดที่แตกต่างกันในเรื่องของสถาบันการศึกษาที่ตนเองเรียนมาในระดับปริญญาตรีเป็นต้น รวมทั้งในเรื่องการมีแนวคิดของศูนย์กลางประเทศไทยคือ

กรุงเทพมหานคร ในขณะที่อาจารย์ที่จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ให้ความสำคัญกับเมืองเชียงใหม่กับความ เป็นอัตลักษณ์ของเชียงใหม่

ดังนั้นการทำเครือข่ายระดับสถาบัน จึงมีความเกี่ยวข้องไปที่ตัวบุคคลเช่นเดียวกัน เช่น รองศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์ เมื่อมีการถูกเชิญไปเสวนา หรือมีกิจกรรมเกี่ยวกับการวิจารณ์ แสดงความคิดเห็น ก็จะมีในเรื่องความเป็นสถาบัน หรือ ภาพลักษณ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่อง ด้วยการทำมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา จะต้องมีการเชื่อมเครือข่ายทางวิชาการกับแห่งอื่น จึงทำให้เกิด ลักษณะของเครือข่ายแบบสถาบันตามไปด้วย

2.5 พื้นที่เครือข่าย เครือข่ายทางสาขาทัศนศิลป์มีพื้นที่เครือข่ายที่สัมพันธ์กับพื้นที่ของสถาบันทาง การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นพื้นที่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ดังได้กล่าวไปแล้วใน เรื่องแผนที่เครือข่าย ประกอบไปด้วยพื้นที่โลกจริงและพื้นที่ในโลกเสมือน ซึ่งสามารถอธิบายในความแตกต่าง ของพื้นที่ได้ดังนี้

2.5.1 พื้นที่โลกจริง

เครือข่ายในโลกจริงของสาขาทัศนศิลป์ ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทไว้ในส่วนของการแสดงให้เห็น แผนที่ของเครือข่าย ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยต้องการระบุให้เห็นชัดเจนขึ้นในเรื่องของพื้นที่ที่อยู่ในโลกจริง ซึ่งส่วน ใหญ่เป็นสถานศึกษา สถาบัน หอศิลป์ แกลลอรี ห้องสมุด และมีการดำเนินกิจกรรมที่สามารถสร้างให้เกิด ความสนใจต่อสังคมให้เข้าร่วมกิจกรรมในวัตถุประสงค์ต่างๆ ในแต่ละครั้ง เช่น The Jim Thomson Art Center, William Warien Library, Bacc หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร, Art Centre, Silpakorn University, The Art Center Chula, BUG: Bangkok University Gallery, The Jam Factory

อย่างไรก็ตาม พื้นที่ในโลกจริงของแต่ละเครือข่ายล้วนดำเนินการด้วยเครือข่ายในโลกเสมือนที่เป็น เครื่องมือในการติดต่อ สื่อสารกับสมาชิกเครือข่ายได้ทราบความเคลื่อนไหวของแนวทางกิจกรรมที่เครือข่าย กำลังดำเนินการขึ้น ซึ่งมีประเด็นบางอย่างที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าปัจจุบันมีแนวโน้มที่สมาชิกของเครือข่ายที่อยู่ ห่างไกลจากพื้นที่โลกจริง และไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้ทุกครั้ง แต่ต้องการติดตามเพื่อรับข่าวสาร หรือผลงานกิจกรรมโดยช่องทางโลกเสมือน เช่น การจัดเสวนาของเครือข่ายฝ่ายการศึกษาของ Bacc หอ ศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ถึงแม้ว่าการจัดกิจกรรมเสวนาในแต่ละครั้งจะมีสมาชิกเข้าร่วมไม่เต็ม แต่ ผู้ดำเนินการจัด ได้บันทึกภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียง ได้เผยแพร่ในช่องทาง Youtube เพื่อให้สมาชิกที่ไม่ได้มา ได้ติดตามชมในกิจกรรมย้อนหลังได้ ซึ่งปรากฏการณ์ลักษณะนี้เกิดขึ้นกับเครือข่ายส่วนใหญ่ เนื่องจาก พฤติกรรมของคนมีการปรับเปลี่ยนไป ซึ่งอาจจะพอใจในการติดตามย้อนหลังหรือบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ทาง

การศึกษา ดังนั้นเครือข่ายในพื้นที่โลกจริงจึงปรับกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์หรือการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆกับการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมคน

2.5.2 พื้นที่ในโลกเสมือน

พื้นที่ของเครือข่ายในโลกเสมือนเป็นประเด็นบ่งบอกความต้องการสร้างสำคัญของพื้นที่กับความเป็นศูนย์กลางอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ การก่อตั้งเครือข่ายจากที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำเสนอข้อมูลในเรื่องของประเภทเครือข่าย พบสิ่งที่เป็นสัญญาณของการไม่มองว่าพื้นที่ในโลกจริงกับความเป็นศูนย์กลางของกรุงเทพมหานครยังคงมีอยู่อีกต่อไป เนื่องจากการตั้งชื่อของกลุ่ม เครือข่าย ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติพันธุ์ ความเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค ความเป็นจังหวัดที่มีอัตลักษณ์ เช่น กลุ่มศิลปินอีสาน กลุ่มศิลปินล้านนา กลุ่มศิลปินเชียงใหม่ ในขณะที่เครือข่ายที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ได้ใช้ชื่อที่ต่อท้ายด้วย กรุงเทพ, Bangkok , ประเทศไทย ยกตัวอย่างเช่น ศูนย์ศิลปกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แต่ได้ใช้ชื่อที่แสดงถึงความเป็นหนึ่ง ความเป็นเจ้าของ หรือความเป็นศูนย์กลาง แต่หากมีการตั้งคำถามว่า อะไรคือแห่งประเทศไทย และอะไรไม่ใช่ประเทศไทย ก็คงตอบคำถามนี้ได้ยาก

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า นี่คือนิสัยที่เกิดขึ้นจากการสร้างเครือข่าย เพราะเครือข่ายในสถาบันที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร มักใช้ชื่อแห่งประเทศไทย เพื่อแสดงความเหนือความ ความเป็นศูนย์กลางบดบังข่ม ความเป็นภูมิภาค ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดความขัดแย้ง ดังเช่นกรณีการเขียนข้อความถูกคนต่างจังหวัดในช่วงวันหยุดเข้าพรรษาและวันอาสาฬหบูชา ที่ผ่านมาจากคนๆหนึ่ง ซึ่งไม่อยากให้คนต่างจังหวัดกลับเข้ามาเบียดบังแย่งพื้นที่บนถนนของเขา

ดังนั้นในเรื่องของพื้นที่ของเครือข่าย ผู้วิจัยมองว่าปัจจุบันพื้นที่ในโลกจริง ได้ถูกทะเลาะด้วยพื้นที่ในโลกเสมือนไปแล้ว ดังเช่นในกรณีของผู้วิจัยได้ทำกิจกรรมเชิญชวนเครือข่าย fanpage ทัศนศิลป์วิจารณ์ให้มาร่วมกิจกรรมในนิทรรศการ “โลกาภิวัตน์และโลกศิลปะ การวิจารณ์ศิลปะในประเทศไทย” โดย ถนอม ชากกติ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2558 ณ หอศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยพบว่า มีกลุ่มเครือข่ายที่มาจากเครือข่ายบุคคล ระหว่างบุคคล เป็นการพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของศิลปิน นักวิจารณ์ศิลปะของ ถนอม ชากกติ กับบุคคลในเครือข่ายของตนเอง ซึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรมนิทรรศการครั้งนี้ และมาจากหลากหลายสถาบัน รวมไปถึงบุคคลหน้าใหม่ที่มีความสนใจในเนื้อหาของนิทรรศการ ครั้งนี้ และมาจากหลากหลายสถาบัน รวมไปถึงบุคคลหน้าใหม่ที่มีความสนใจในเนื้อหาของนิทรรศการ และเป็นคนรุ่นใหม่ที่ไม่มีชื่อสถาบันเป็นกำแพงกั้นความต้องการแสวงหาความรู้ในเรื่องการวิจารณ์ศิลปะ และผู้วิจัยได้

ทดลองให้สมาชิกใน Facebook ทัศนศิลป์วิจารณ์ได้ตั้งคำถามในขณะที่ ถนอม ชากักดี กำลังนำเสนอโดยสามารถส่งข้อความเข้ามาถามผู้ที่กำลังนำเสนองานศิลปะได้ ซึ่งมีผู้ตั้งคำถามมา 1 ท่าน

นอกจากพื้นที่เครือข่ายที่ผู้วิจัยพบทั้งในโลกจริงและโลกเสมือนในประเทศไทย ยังมีเครือข่ายที่อยู่ต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกๆประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายประเภทบุคคล ยกตัวอย่างเช่น เครือข่ายของ คุณกฤติยา กาวีวงศ์ ที่มีเครือข่ายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลปินนานาชาติ จึงทำให้เกิดกิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้องค์กรคือ The Jim Thompson Art Center เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กุกเกนไฮม์ Guggenheim Museum ได้จัดเสวนาเกี่ยวกับงานศิลปะร่วมสมัยในภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Guggenheim UBS MAP Global Art Initiative MAP: Regarding South and Southeast Asia) เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2555 ณ พิพิธภัณฑสถานบ้านจิมทอมป์สัน

3. เครือข่ายกับการวิจารณ์

3.1 เครือข่ายที่สนับสนุนการวิจารณ์ ผู้วิจัยพบว่า มีเครือข่ายที่สนับสนุนการวิจารณ์ ในประเภทเครือข่ายบุคคล และกลุ่มบุคคล ยกตัวอย่างเช่น เครือข่ายของ The Jim Thompson Art center โดยเครือข่ายนี้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้จัด ศิลปิน นักวิชาการ ที่ได้เชิญมาถ่ายทอดความรู้ ผลงานศิลปะให้กับสังคม โดยมีผู้เข้าชม เข้าฟัง ได้ร่วมกันซักถาม แลกเปลี่ยน วิจารณ์ศิลปะไปพร้อมๆ กัน

เครือข่ายอีกเครือข่ายหนึ่งที่มีความชัดเจนในเรื่องของการวิจารณ์ศิลปะ คือ เครือข่าย Visual Art Criticism in Thailand with Thanom Chapakdee โดยอาจารย์ถนอม ชากักดี อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งมีผู้เข้าเป็นสมาชิกติดตามบทวิจารณ์ขนาดสั้น หลังจากไม่ได้เขียนวิจารณ์ศิลปะในสื่อสิ่งพิมพ์ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2556 และอีกเครือข่ายหนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดการวิจารณ์คือ เครือข่ายทัศนศิลป์วิจารณ์ ใน เฟสบุ๊ค ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากโครงการวิจัยฯ ได้จัดค่ายการวิจารณ์ และได้ทำหน้าที่ขึ้นมา ซึ่งปัจจุบันยังคงมีผู้ส่งบทความมาอย่างต่อเนื่อง และมีผู้สนใจเข้ามาติดตามอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

3.2 เครือข่ายสกัดกั้นการวิจารณ์ ผู้วิจัยพบว่า เครือข่ายที่สกัดกั้นการวิจารณ์คือ เครือข่ายจากสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่ได้เปิดการสอนสาขาวิชาทัศนศิลป์ หรือจิตรกรรม ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย รวมทั้งเครือข่ายที่มาจากบุคคลที่เป็นอาจารย์อาวุโส เป็นเครือข่ายที่สกัดกั้นการวิจารณ์มากที่สุดยกตัวอย่างเช่น เครือข่ายในมูลนิธิอารี สุทธิพันธ์ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ก่อตั้งขึ้นจากลูกศิษย์ของศาสตราจารย์พิเศษ อารี สุทธิพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายนี้พบว่า ไม่เกิดบรรยากาศ

การวิจารณ์ของลูกศิษย์ในเครือข่ายต่างๆที่ ผลงานของศาสตราจารย์พิเศษ อารี สุทธิพันธ์ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางแนวคิดในเรื่องของการแสดงออกทางศิลปะตลอด 5 ทศวรรษที่ผ่านมาจนปัจจุบัน

4. สรุปข้อค้นพบ

จากสมมติฐานแผนที่เครือข่าย โดยมุ่งให้ความสำคัญองค์การของสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของภูมิภาคต่างๆทั่วประเทศไทย โดยระบุไปที่จังหวัดใหญ่ของแต่ละภาค อาทิเช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ แต่จากการค้นคว้าแสวงหาเครือข่ายตามการตั้งสมมติฐานไว้นั้นไม่เป็นจริงทั้งหมด ว่าเครือข่ายสาขาทัศนศิลป์จะมีอยู่เฉพาะในสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่กลับเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นจาก บุคคล กลุ่มบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลเหล่านั้นกลับมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงซับซ้อนเข้ากับองค์กร สถาบันที่ตัวเองเคยศึกษา หรือทำงานสอนในหน้าที่อาจารย์ผู้สอนอย่างแนบแน่น

บทบาทของภัณฑารักษ์ในปัจจุบันมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์การที่ศิลปิน มาทำหน้าที่ภัณฑารักษ์ด้วยตนเอง เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น กฤติยา กาวิงษ์ได้กล่าวในการเสวนา เรื่อง ภัณฑารักษ์กับงานศิลปะร่วมสมัย ณ ห้องสมุดวิลเลียม วอลเลน หอศิลป์จิมทอมป์สัน วันที่ 27 มกราคม 2555 ได้กล่าวว่าปรากฏการณ์แบบนี้มันเกิดตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ในฝรั่งเศสซึ่งมีการประกวดงานศิลปกรรมขึ้นทุกปีแล้วศิลปินที่ถูกคัดผลงานออก ได้รวมตัวกันหาพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการผลงานศิลปะของตนเอง เช่น กุสตาฟ กูร์เบ เป็นต้น เพราะฉะนั้นสำหรับประเทศไทยมีศิลปินหลายคน ได้มาทำหน้าที่เป็นภัณฑารักษ์ในการจัดนิทรรศการศิลปะสาขาทัศนศิลป์ เนื่องจากการต้องการหาพื้นที่ของศิลปะ การต้องการแสดงออกถึงความคิดของตนเองที่ไม่ต้องผ่านการควบคุมจากนายทุน หรือหน่วยงานรัฐที่มาจำกัดความคิดของกลุ่มศิลปิน

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยยังได้พบอีกว่า เครือข่ายที่เกิดขึ้นในพื้นที่โลกจริงในการสร้างสรรค์ ทำกิจกรรมทั้งที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวิจารณ์ หรือกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องโดยอ้อมของการวิจารณ์ในสาขาทัศนศิลป์นั้น ล้วนใช้พื้นที่โลกเสมือนเป็นเครื่องมือสำหรับการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายให้กลุ่มสมาชิกได้ทราบความเคลื่อนไหว การนัดหมายกิจกรรมล่วงหน้า การสำรวจสมาชิกในเครือข่ายว่ามีจำนวนเท่าใดในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ยกตัวอย่างเช่น เครือข่าย The Jim Thomson , William Warien Library ได้มีการเชิญสมาชิกในเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งผู้วิจัยก็เป็นสมาชิกที่ได้รับเชิญผ่านโลกเสมือนเช่นเดียวกันจึงทำให้ทราบวิธีการสร้างสัมพันธ์ของเครือข่ายให้มีความต่อเนื่อง

จากรายงานการวิจัยในโครงการที่ผ่านมาคือ การวิจารณ์ทัศนศิลป์:รอยต่อระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์กับสื่ออินเทอร์เน็ต ได้ชี้ให้เห็นประเด็นถึงปัญหา และอุปสรรคของงานวิจัยที่ควรดำเนินการในอนาคต ในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลในแบบกลุ่มปิดที่เรียกร้องให้ต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มจึงจะสามารถเข้าสังเกตการณ์ได้

ว่าเป็นปัญหาของกลุ่มคนในทัศนศิลป์ถึงความไม่พร้อมการเปิดให้ความรู้กับสาธารณะอย่างแท้จริงนั้น (วันทีย์ ศิริพัฒนานันทกุล: 2557) ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าในประเด็นนี้ไม่เป็นปัญหามากนัก แต่กลับเป็นข้อดีของผู้ก่อตั้งเครือข่ายสำหรับการตรวจสอบบุคคลที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่าย เพื่อประเมินว่ามีคุณสมบัติหรือมาจากแหล่งใด ซึ่งมีความเป็นไปได้สูงกว่ากลุ่มเหล่านั้นต้องการคัดกรองสมาชิกที่สามารถทำให้การนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้รับการตอบสนองได้ดีและเกิดผลกระทบต่อไปในสังคมวงกว้าง

จากการศึกษาพบว่า เครือข่ายสาขาทัศนศิลป์มีเหตุปัจจัยของการเกิดขึ้นของเครือข่ายได้ทุกลักษณะ ทั้งที่เกิดจากวัฒนธรรม เกิดจากการเป้าประสงค์ร่วมกัน หรือเกิดจากแบบเฉพาะการ ที่มันเชื่อมโยงกันจนมีโอกาสจะจำแนกอย่างชัดเจนได้ ซึ่งมีสิ่งที่แสดงถึงเป้าประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจนคือ การต้องการพื้นที่ของตนเองทั้งในโลกจริงและพื้นที่ในโลกเสมือน ที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาหน่วยงานรัฐ องค์กร อีกต่อไป ซึ่งสอดคล้องและมีพัฒนาการไปพร้อมกับเทคโนโลยีการสื่อสาร ด้วยการใช้ Facebook เป็นเหมือนสำนักงาน ที่ตั้งของเครือข่ายตนเองในกรณีของศิลปิน ที่เป็นเครือข่ายแบบบุคคล เช่น เป๋ สีน้า, ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ เป็นต้น

ส่วนองค์กรต่างๆ ก็มีความต้องการพื้นที่ที่ต้องการสื่อสารกับบุคคลในเครือข่าย รวมทั้งการข้ามเครือข่ายอื่นๆ เช่นเดียวกัน ซึ่งการเกิดขึ้นของเครือข่ายมีความเหมือนกันกับเครือข่ายแบบบุคคล และสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่าด้วยเรื่องของการทับซ้อน นั้นอาจจะต้องทำความเข้าใจคำว่า เครือ + ข่าย ในความหมายของผู้วิจัยว่า มีลักษณะการโยงใยอย่างแน่นเหนียวจนมีโอกาสจะแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้เป็นคุณลักษณะพิเศษของสาขาทัศนศิลป์ และเป็นจุดแข็งทำให้เครือข่ายสามารถดำรงอยู่ได้และพัฒนาด้านสมาชิกบุคคลต่างๆ ที่ต่างก็มีความสัมพันธ์กัน

แต่สิ่งที่ผู้วิจัยกลับพบว่าเป็นปัญหานั้นคือ ความต้องการสร้างพื้นที่ศูนย์กลางของตนเอง ระหว่างศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร กับ ความเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในภาคต่างๆ หรือความเป็นหนึ่งเดียวของจังหวัดต่างๆ ที่มีเครือข่ายแสดงออกถึงอัตลักษณ์ความเป็นจังหวัด นั้นหมายถึง การเชื่อมโยงเครือข่ายที่จะเกิดในอนาคตของโครงการวิจัย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ควรสร้างการแบ่งแยกระหว่างกรุงเทพมหานคร กับจังหวัดอื่นๆ เพราะหากเครือข่ายในโลกเสมือนได้ทำให้พื้นที่โลกจริงหายไปแล้ว ดังนั้นความเป็นศูนย์กลาง ก็ย่อมจะหมดไปด้วยในความรู้สึกของคน

บางเครือข่ายมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องที่น่าสนใจและสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศการวิจารณ์ เช่น กลุ่ม Bangkok Sketcher เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมทุกเดือน และมีการทำงานเข้ากับชุมชน จึงเกิดผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจน ระหว่างคนที่มาจากหลากหลายอาชีพ และคนในชุมชนที่เฝ้าสังเกตการณ์ รวมทั้งมีการวิจารณ์ อีกทั้งมีการเชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มจังหวัดต่างๆ รวมทั้งกลุ่มเครือข่ายจากต่างประเทศเช่น ปิ่นแก้วซ์เชอ ลิงค์โปร ได้หัวน สเก็ทซ์เชอ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นกลุ่มที่ให้โอกาสกับคนวงนอก เข้ามามุ่งในในกลุ่มสาขาทัศนศิลป์

ซึ่งต่างจากกลุ่มศิลปิน ที่ค่อนข้างจะจับกลุ่มตนเอง ในสถาบันตนเองเท่านั้น เพราะฉะนั้นแนวทางการพัฒนาโครงการวิจัย จึงควรคัดกรอง และมุ่งเป้าให้เห็นความชัดเจนของกลุ่มที่ต้องการเข้าไปร่วมกิจกรรม สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศการวิจารณ์ให้เกิดขึ้น และต้องเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายจากคน อาชีพ วัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแบ่งปันประสบการณ์ การพูดคุย การวิจารณ์ให้ได้เกิดขึ้นและต่อเนื่องจริง

5. ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับโครงการต่อไปในเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยในเรื่องของการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการวิจารณ์ในทุกระดับ เนื่องจากรายงานการวิจัยได้ชี้ให้เห็นแล้วว่า เครือข่ายของสาขาทัศนศิลป์ มีความทับซ้อนกันของเครือข่ายในทุกระดับ ดังนั้นการจัดกิจกรรมจึงมุ่งเน้นไปสู่เครือข่ายที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจากสมาชิกที่เข้ามามีส่วนร่วมที่หลากหลาย ไม่จำกัดแต่เฉพาะผู้เรียนผ่านการศึกษาในสายสาขาวิชาทัศนศิลป์เพียงเท่านั้น ซึ่งสิ่งที่ค้นพบคือ เกิดความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ขึ้นในสังคมแวดวงศิลปะร่วมสมัย มีเครือข่ายใหม่จากเครือข่ายศิลปิน ที่ต้องการสร้างพื้นที่เพื่อให้สังคมรับรู้แนวคิด ที่สร้างความแตกต่างจากเครือข่ายของสถาบันการศึกษา หรือองค์กรเดิม จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการสร้างเครือข่ายและทำกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการวิจารณ์ให้เกิดขึ้นต่อไป

ภาคผนวก

การสัมภาษณ์

ต้นตระกูล กลุ่มน้ำตาปี นักศึกษาปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2558 ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวกกันเอง ก็จะมาจากกลุ่มเพื่อนกัน แต่ยังไม่เห็นรุ่นใหม่ๆ นะครับ ส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ที่มาดูงานแล้วก็เขียนวิจารณ์ในเชิงชื่นชมกันในเชิงบวกมากกว่า

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอาจารย์ที่มีบทบาทในการวิจารณ์ ที่รู้จักมีใครบ้าง

ตอนนี้ที่ผมเรียนอยู่ก็มีอาจารย์อรุณ พงษ์สมุทร เรียนวิชานี้เลยครับ วิชาวิจารณ์ศิลปะนี้แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอาจารย์เค้าให้ทำอะไรบ้าง

ส่วนใหญ่ตอนนี้ແก่เน้นไปทำงานภาพถ่าย แก่จะให้ไปดูงานแล้วก็เลือกมาวิจารณ์

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคนอื่นที่นอกจากวิชาเรียน มีใครนอกเหนือจากนี้บ้างที่ยังคงเคลื่อนไหวและวิจารณ์ศิลปะ
ก็มีอาจารย์ถนอม ช่างดีครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ตัวอย่างกลุ่มคน หรือในโซเชียลที่มีเคลื่อนไหวด้านการวิจารณ์ศิลปะ

ไม่มี ส่วนใหญ่ก็กลุ่มศิลปินที่แสดงงานนี้แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างในวิชาที่เรียนนี้อาจารย์ได้แนะนำให้อ่านหนังสืออะไรที่เกี่ยวกับการวิจารณ์บ้าง

ส่วนใหญ่อาจารย์จะให้ไปดูหนังที่เกี่ยวกับศิลปะก่อน เพราะมันน่าจะทำความเข้าใจได้ง่ายกว่า แล้วก็
มีหนังสือของจิตร ภูมิศักดิ์ แล้วก็มีความในนิตยสาร อาจารย์ก็จะให้ไปหาอ่านดู แล้วก็จะมีเอกสารเกี่ยวกับ
หลักการในการวิจารณ์คร่าวๆ ที่อาจารย์แจกมาอ่านก่อนเรียน ให้ทำความเข้าใจเบื้องต้นก่อน แล้วอาจารย์ก็จะ
พูดถึงอาจารย์ถนอม ช่างดี โปษยานนท์ บ่อยแล้วก็มีการ์ตูนอินโดนีเซีย แต่ผมจำชื่อไม่ได้ และก็อีกคนหนึ่งที่มี
ชื่อเสียงหน่อยในแถบอาเซียนนี้แหละครับ

ผู้สัมภาษณ์ : คิดว่าการที่มาดูงานศิลปะบ่อยๆ นี้มีส่วนทำให้เกิดวัฒนธรรมในการวิจารณ์ศิลปะมากน้อย
อย่างไร

ก็มีบางส่วน แต่ไม่ทั้งหมดนะครับ อย่างน้อยก็ทำให้ได้เห็นงานที่หลากหลาย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอย่างต้น ที่เป็นคนหนึ่งที่ดูงานศิลปะเยอะมากนี่พอมองเห็นเครือข่ายอะไรที่เกิดจากงานพวก
นี้บ้าง

ส่วนใหญ่ก็จะมากจากเครือข่ายเดียวกันครับ จากมหาวิทยาลัยไหน เป็นลูกศิษย์ของใคร หรือมาจากการประกวดเวทีไหน ได้รับการสนับสนุนจากใคร ก็อย่างที่ท่านเห็นครับ

สัมภาษณ์ อาจารย์ ทักษิณา พิพิธกุล ศิลปิน และอาจารย์ประจำภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ (วิทยาเขตรังสิต) เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2558 ที่ H Gallery

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

ก็มีความจำเป็นนะ มันจะเป็นการทำให้ศิลปินมีประเด็นในการนำเสนอผลงานมากยิ่งขึ้น นอกเหนือไปจากงานในแบบศิลปะเพื่อศิลปะเพียงอย่างเดียว อาจารย์เค้าก็เลยไปแปลมา แต่มันก็ยาก ขนาดแปลเป็นไทยแล้วยังอ่านยากเลย แต่ก็รู้สึกว่ามีประโยชน์มาก เพราะมันทำให้รู้สึกว่าการสร้างสรรค์ทางศิลปะ หรือแม้แต่มุ่งมองที่จะวิจารณ์มันก็ได้หลากหลาย ซึ่งมันคนละวัฒนธรรม แต่ก็ดี มันทำให้เปิดโลกทัศน์มากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : ก็ถือว่าพอมีการเคลื่อนไหวอยู่บ้างเรื่อยๆ

ก็มีการเคลื่อนไหว มีอาจารย์ที่เก่งๆอยู่เยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์ที่เก่งๆที่เป็นนักวิจารณ์ หรือกลุ่มที่เคยวิจารณ์ศิลปะ มีใครบ้าง

อาจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา, อาจารย์ธเนศ อวสานธุ์ศิริ ก็เก่งเพียงแต่อาจารย์แกลงไม่ได้เขียน อาจารย์แกลงไปดูงานแล้วก็พูดวิจารณ์กันในวงสนทนากันไป อาจารย์นิพนธ์ โอฬารนิเวศ ที่สอนอยู่ที่ม.กรุงเทพฯ ก็เก่ง, อาจารย์สรเสรีญ มิลินทสุต ก็เก่ง จริงๆก็มีคนเก่งหลายคนนะ แต่ว่าคนที่เขียนออกมาไม่ค่อยมี ไม่รู้จะงานเขียนอาจจะใช้เวลาเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : หรืออาจเป็นเพราะว่ายังมีพื้นที่ในการแสดงออกด้านวิจารณ์น้อยด้วยหรือเปล่า

ไม่น่าใช่ เพราะที่รู้สึกถ้าบอกใจเขียน อาจารย์แกลงจะรู้สึกเสียเวลาไป เพราะเค้าเป็นนักสร้างสรรค์ ฉะนั้นเค้าก็ไม่อยากเอาเวลามาเขียน

ผู้สัมภาษณ์ : กิจกรรมทางศิลปะที่ถูกจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่อาจารย์เคยเห็น หรือเข้าร่วม มีที่ไหน อย่างไรบ้าง

ก็คงที่ Reading room และที่ BACC ก็มีบ้าง เค้าก็จะจัด talk จัดงานอยู่บ้าง จริงๆแล้วมันก็นะ เพียงแต่ว่ามันกระจุกตัวอยู่แค่เฉพาะในกรุงเทพฯ แล้วอย่างพื้นที่อยู่ปทุมธานีก็ต่างจังหวัด พุดง่ายๆเราอยู่ต่างจังหวัด เราใช้เวลาเดินทางเข้ามาในเมือง 2 ชั่วโมง ต้องใช้เวลากลับบ้านอีก 2 ชั่วโมง บอกตรงๆว่าเหนื่อยมาก อย่างวันนี้เราเข้ามาจากรังสิต ดูงานเสร็จเราก็ต้องกลับไปรังสิต อาทิตย์หนึ่งทำได้ไม่เกิน 1 ครั้ง มันเหนื่อย

มาก พอกลับบ้านก็ไม่มีเวลาทำอะไรแล้ว แต่ก็รู้สึกว่าการมีเยอะ เยอะมากเลย แต่มันกระจุกตัวกันอยู่ในเมือง อย่างกิจกรรมที่จัดขึ้นที่ BACC ก็มี Youtube แต่ก็ไม่ได้โพสต์ คือมันต้องรอเวลาให้กิจกรรมผ่านไปก่อนแล้วจึงถูกอัปเดตขึ้นเผยแพร่

ผู้สัมภาษณ์ : กิจกรรมทางศิลปะที่ถูกจัดขึ้นจากกลุ่ม หรือองค์กรอิสระ มีมากน้อยอย่างไรบ้าง

มันก็มี แต่มันจะอยู่ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นภาษาอังกฤษ หรือ curator ต่างชาติก็เยอะ แต่เราก็คงอ่านไม่ได้เข้าใจเหมือนที่เค้าอยากให้เราเข้าใจ เรื่องภาษาก็มีส่วน คือขนาดอ่านที่อาจารย์สมเกียรติ ตั้งนะโมในแบบที่แปลเป็นไทยแล้ว เรายังว่ายากเลย แสดงว่าต้นฉบับจริงจะต้องยากของยากไปอีก เนื่องจากตอนที่อาจารย์เค้าแปลนี่ก็ต้องแปลแบบที่ผสมกับวัฒนธรรมเราแล้วไง อีกอย่างก็คือพวกศิลปะร่วมสมัยมันเป็นวิถีคิดแบบตะวันตกทั้งนั้นเลย ซึ่งเราก็ไม่ได้โตมาในลักษณะแบบนั้น ยิ่งถ้าพูดถึงคนที่ไม่ได้มีพื้นฐานแบบนั้นเลย ก็คงยากมาก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพอมีกิจกรรมอะไรที่ทำให้เกิดบรรยากาศของการวิจารณ์ขึ้นได้บ้าง

จริงๆ ถ้าเริ่มต้นเลย ก็คือในชั้นเรียนก่อน เพราะว่ากลุ่มนักศึกษาคือกลุ่มที่ตรงเป้าหมายมากที่สุด อาจจะเริ่มจากเด็กเล็กๆก่อนก็ได้ อันนี้จะตรงเป้าหมายมากที่สุด เนื่องเค้ามีชั่วโมงที่เราสามารถพาเค้ามาเดินดูงานศิลปะได้ กลุ่มของโรงเรียนนักเรียนคิดว่าตรงที่สุด หรือไม่ก็กลุ่มคนที่เกิดจากการรวมตัวกันในอินเทอร์เน็ต นี่ก็น่าจะทำให้เกิดบรรยากาศได้ ฉะนั้นจริงแล้วถ้าจะทำให้เกิดบรรยากาศของการวิจารณ์ได้ ก็ต้องทำให้รู้จักตั้งแต่เด็ก มันก็จะไม่รู้ห่าเหว มันสามารถอยู่กับเราได้ อย่างถ้าเราดูอย่างการวิจารณ์ภาพยนตร์เราก็สามารถวิจารณ์ได้ เพราะเรารู้สึกคุ้นเคย

ผู้สัมภาษณ์ : ฉะนั้นเรื่องการวิจารณ์จึงเป็นเรื่องเฉพาะสำหรับเด็กที่เรียนศิลปะ หรือทัศนศิลป์ด้วย

ใช่ ถ้าเราจะทำให้มันขยาย มันก็ควรเริ่มต้นจากเด็ก

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วควรมีกิจกรรมอะไรที่สามารถส่งเสริม หรือกระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมการวิจารณ์ขึ้นในกลุ่มเด็กๆขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมพูดคุยกับศิลปิน หลังจากที่ได้ดูงานศิลปะแล้ว

จริงๆแล้วอาจจะไม่ได้เกิดจากศิลปินเพียงอย่างเดียวนะ คือการวิจารณ์มันไม่จำเป็นต้องมีตัวบุคคลที่สร้างสรรค์อยู่ในชั้นเรียนก็คือครู ครูพาเด็กๆมา แล้วก็จัดกิจกรรมนั้นให้เป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนไปเลย บางทีคนที่สร้างสรรค์ไม่ต้องยืนอยู่ตรงนั้นเลย อาจจะตั้งหัวข้ออะไรก็ได้ เกี่ยวกับสิ่งที่เค้าดู ซึ่งมันก็แปลกมากที่ภาพยนตร์ต้องเสียเงินเข้าไปดู คนก็ไปดูกัน แต่งานศิลปะไม่เสียเงิน ไม่เห็นมีใครมาดู เพราะเราไม่ได้มีวัฒนธรรมแบบนั้นไง แต่จริงๆแล้วศิลปะมันก็ถูกจำกัดให้อยู่ในเฉพาะวงของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจริงๆนะ ด้วยตัวของมันเองก็จำกัดวงคนดู ในประเภทที่รู้จักแล้วก็มาดู เหมือนกับศิลปะจริงๆแล้วก็ยังเป็นของคนรวยว่ากันเถอะ เค้าถึงจะมีสุนทรียภาพที่จะมาดู มีเวลาคิดนั้นคิดนี่

ผู้สัมภาษณ์ : ฉะนั้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศิลปะก็อาจจะเป็นสิ่งเดียวที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมของการวิจารณ์ขึ้นมาได้
รีเปลา

ใช่ มันต้องเฉพาะมากเลย ถ้าอยากให้เกิด เราก็ต้องใส่สิ่งนั้นให้กับเยาวชนไปเลย แล้วคนทำกิจกรรมก็ต้องทำให้มันสนุก อย่างงานแสดงที่ต่างประเทศ เวลาที่เค้ามีโชว์ แล้วเค้าก็มีการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วม ถ้าเราเข้าไปดูในเวปไซด์เค้าก็จะมีบอกว่าจัดกิจกรรมให้เด็กอย่างไร ซึ่งเมืองไทยยังมีน้อยมาก ยังไม่ค่อยเห็น แต่ที่พี่เคยจัดงานให้กับคุณอินสนธิ์ที่ BACC ก็มีอยู่โรงเรียนหนึ่งพาเด็กมาทัวร์ พามาอย่างน้อย 5 คนเอง แล้วเค้าก็ให้พี่ที่เป็นคนจัดงานพาเด็กทัวร์ดูงานศิลปะ และพี่ก็อธิบายให้เด็กฟังว่ามันเป็นมาอย่างไร ก็รู้สึกว่เด็กเค้าก็มีความสนใจนะ ว่าทำไมศิลปินต้องทำงานแบบนี้ ลักษณะนี้ด้วยการซักถาม บางทีพี่ก็ชวนคุยเรื่องอื่นบ้าง ซึ่งจริงๆ แล้วศิลปะก็สามารถที่จะเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องทั่วไปได้ ทำให้เค้าไม่รู้สึกว่ามันน่าเบื่อ ปรากฏว่ามันเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับเด็กๆ ไม่ใช่เข้ามาดูสี ดูเส้น แสงเงา แต่เค้าก็ได้รับความรู้อื่นๆ ด้วยจริงๆ มันก็การกระตุ้นให้คนเกิดความคิดนั้นแหละ อย่างเดียวกันเวลาที่เราดูอะไร เราับสารอย่างเดียวนั้นมันคิดง ดูทีวี ดูละคร บางทีเราก็ไม่ได้คิด หรือเราคิดในแบบซ้ำๆ ว่ามันก็เป็นละครน้ำเน่า แต่เวลาที่เรามาดูงานศิลปะ เราก็จะคิดเรื่องอื่นที่มันไม่ซ้ำกับสิ่งที่เราเห็นอยู่ทุกวัน ที่สำคัญเลยคือมันทำให้เกิดความคิด อย่างที่บอกว่า ไม่จำเป็นต้องมีศิลปินหรอก แค่คุณมาดูงานศิลปะก็ทำให้เกิดความคิดแล้ว ซึ่งมันจะนำไปสู่การวิจารณ์เอง จริง แล้วธรรมชาติของเราเองก็ถูกปลูกฝังมาให้คิดตามแบบที่เค้าอยากให้เราคิดตาม พอมีคนคิดต่างขึ้นมา มันก็เกิดปัญหา

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์คิดว่าปัญหาที่ทำให้วัฒนธรรมการวิจารณ์มันไปได้ช้า นี่มันเกิดจากการปลูกฝังความคิดในแบบเดิม

จริงๆ แล้วพี่ว่า มันเกิดจากกิจกรรมนะ เพราะมันมีกิจกรรมน้อย เราให้ความสำคัญกับเด็กน้อย ลองดูอย่างรายการทีวี ช่วงพาร์มไทม์เป็นอะไร เป็นละคร แสดงว่าเค้าให้ความสำคัญกับคนวัยทำงาน คนแก่ ผู้ใหญ่ หรือแม่บ้านมากกว่า ทั้งๆ ที่ช่วงพาร์มไทม์ก็ควรเป็นเรื่องที่เด็กควรจรรู้อะไรละ พี่คิดว่ากลุ่มคนที่ตรงที่สุดก็คือนักเรียน นักศึกษา เพราะเค้าจับกลุ่มกันอยู่แล้ว ซึ่งเด็กเค้าก็ได้เรียนวิชาศิลปะกันอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเราจะฝึกให้เด็กเน้นปฏิบัติกันมากกว่าฝึกให้เค้าได้คิด อาจจะต้องพลิกหลักสูตรนิดนึง

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์คิดว่าโครงการวิจัยในการสร้างเครือข่ายของการวิจารณ์นี้ ควรพัฒนาต่อไปอย่างไร

ตอนที่พี่เคยทำนะ พี่เห็นว่า เค้าทำกิจกรรมกับคนในแวดวงวิชาการอยู่แล้ว ก็อย่างที่พี่บอก ถ้าลองเปลี่ยนกลุ่มลูกค้าดู สมมติว่าเราลองไปทำกับโรงเรียน กับเด็ก แต่ว่าตัวกิจกรรมมันต้องดีมาก มันต้องทำให้เด็กสนใจ บางทีอะไรที่เล่นกับผู้ใหญ่ มันก็ดูจะซ้ำไปนะ มันไม่ทันแล้ว ปลูกฝังไม่ทันแล้ว อย่างที่พี่เห็นใน

โครงการวิจัยก็มีคนเก่งเยอะ อย่างที่พี่บอกเก่งก็เก่งเลย แล้วคนที่ไม่รู้เรื่องก็ไม่รู้เรื่องเลย เหมือนสังคมเรา
ปัจจุบัน รวยก็รวยเลย จนก็จนเลย มันไม่มีจุดที่เชื่อมต่อตรงกลางเท่าที่พี่รู้สึกนะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วอย่างในมหาวิทยาลัย นักศึกษามีวัฒนธรรมในการวิจารณ์ศิลปะมากนักอย่างไรบ้าง

จริงๆ ถ้าเราเรียนศิลปะ มันก็ต้องฝึกพูดถึงงานของเพื่อนอยู่แล้ว อย่างในการชมงานศิลปะต่างๆ
นักศึกษาที่ไม่ค่อยมีวิจารณ์กันเท่าไรนะ ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ในหมู่อาจารย์ อย่างอาจารย์ธเนศ อ้าวสินธุ์สิริ แกก็จะ
จะเป็นคนที่มีมุมมองทางศิลปะที่น่าสนใจอยู่ตลอดนะ

ผู้สัมภาษณ์ : พอมองเห็นตัวอย่างการวิจารณ์งานศิลปะในนิตยสาร หรือสื่ออื่นๆ

นิตยสาร **Fine Art** แล้วก็ที่ไปอยู่ในวารสารวิชาการบ้างนะ สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะที่มศว เค้าก็
เปิดกว้างมากนะ และตอนนี้ก็มีของทีวีจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่
มหาวิทยาลัยขอนแก่นก็รับเกี่ยวกับศิลปะ แต่ก็ได้รู้สึกว่าช่วงนี้ก็หยุดรับไปช่วงหนึ่ง พี่ว่ามันก็กระจัดกระจาย
ไปอยู่ตามวารสารวิชาการเยอะ และของที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพก็มี **BU Academic Review** ก็จะมีบทความ
แทรกๆอยู่ พี่ว่ามันเป็นบทความทางวิชาการ มันก็ต้องเข้าถึงจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ คนที่เข้าถึงหรือ
สามารถดาวน์โหลดเอกสารเหล่านั้นได้ก็คือผู้ที่เรียนอยู่ในสถาบันนั้นๆ ส่วนในเว็บไซท์ก็มี มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน,
แล้วก็บล็อกของอาจารย์อุทิศ อุติมานะ ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, แล้วก็ของอาจารย์จากมหาวิทยาลัยรังสิต
แต่พี่จำชื่อไม่ได้ ก็ประมาณนี้

สัมภาษณ์ อาจารย์ ปิยะรัฐ ไกรหาร ศิลปิน และอาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยศรีปทุม เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2558 ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

ยังไม่ค่อยเห็นนะ จริงๆยังไม่เคยเจอนักวิจารณ์ที่สุตโต่ง แต่เคยเห็นมาบ้างจากงานเขียนต่างๆ ซึ่งก็มีทั้งนักวิจารณ์ที่ดี และก็ไม่ดี โดยส่วนตัวคิดว่านักวิจารณ์ ควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ ส่วนหนึ่งผมมองว่านักวิจารณ์ที่วิจารณ์งานศิลปะไปแล้ว ก็ควรมีการชี้แนะเค้าไปด้วย ไม่ใช่วิจารณ์ในแง่ลบอย่างเดียว ควรวิจารณ์ในแง่บวกเพื่อแนะนำเค้าไปด้วย ส่วนหนึ่งมันเป็นการฉุดให้ศิลปินตกลง ผมว่าอย่างนั้นนะ แต่มันก็ไม่ควร มันเป็นแง่มุมหนึ่งของนักวิจารณ์คนเดียว ผมว่าการเป็นนักวิจารณ์ที่ดีได้ ต้องมีการศึกษาหลายอย่างให้ครอบคลุม หลักๆผมว่าการที่เราไปดูงานแล้วเอามาวิจารณ์ มันบอกไม่ได้หมดหรอก เราควรที่จะดูแนวความคิดในการทำงานศิลปินด้วย และดูว่าในการสร้างงานศิลปะของศิลปินมีรูปแบบในการทำงานอย่างไร ซึ่งมันจะเป็นประโยชน์กว่า

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีกลุ่ม บุคคล หรือองค์กรที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับการวิจารณ์ศิลปะบ้าง

ยังน้อยอยู่นะ ไม่ค่อยเห็นเท่าไร ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะศิลปินในบ้านเรา ยังมีอีโก้อยู่พอสมควร เค้าไม่ค่อยให้ใครมาติงานเค้าเท่าไร หรือการนับถือความอาวุโส มันทำให้เด็กรุ่นใหม่ๆก็ไม่กล้าที่จะวิจารณ์ด้วย เหมือนกับที่บ้านเรายังไม่ค่อยเปิดกว้างในด้านนี้สักเท่าไร ฉะนั้นผมมองว่า ควรตั้งประเด็นให้ระบบการเรียนการสอนในบ้านเราให้มันมีความแข็งแรงมากกว่านี้ ที่จะกล้าพูดในเรื่องการวิจารณ์ศิลปะในบ้านเรา

ผู้สัมภาษณ์ : สถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนในด้านการวิจารณ์ศิลปะมีที่ไหนบ้าง

อันนี้ผมไม่ทราบครับ แต่ที่ศิลปากร ตัวศิลปินก็เป็นนักวิจารณ์ได้ส่วนหนึ่ง คนที่เรียนเกี่ยวกับทฤษฎีศิลป์ก็เป็นนักวิจารณ์ได้ และก็มีหลายๆที่ที่สามารถเป็นนักวิจารณ์ที่ดีได้ แล้วก็พวกนิตยสารต่างๆนี้ก็จะมีการวิจารณ์ของเค้าอยู่แล้วด้วย แต่มันก็น้อยมาก พื้นที่น้อยด้วย แล้วก็เด็กที่เป็นนักวิจารณ์รุ่นใหม่ เค้าไม่ค่อยกล้าเท่าไร ถ้าเป็นเมืองนอกก็จะมีบทบาทมากกว่านี้ เท่าที่รู้จักก็จะมีคนที่เขียนคอลัมน์ในนิตยสาร Fine Art เคยได้คุยกับน้องเค้าเหมือนกันนะ เวลาที่จะเขียนคอลัมน์ ถ้าไม่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปินคนนั้น เค้าก็จะไม่กล้า

วิจารณ์ตรงๆ คำก็ต้องไปดูก่อนว่าศิลปินคนนั้นทำงานอะไร ได้แรงบันดาลใจมาจากไหน ทำไมถึงทำงานในรูปแบบนี้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วคิดว่าการวิจารณ์มีส่วนช่วยในการพัฒนางานศิลปะในเมืองไทยมากน้อยอย่างไร

ผมว่ามีส่วนช่วยเยอะเลยแหละ นักวิจารณ์ หรือบทวิจารณ์นั้นสามารถยกระดับผลงานของเราใน Go inter ได้ แล้วก็ทำให้ศิลปินพัฒนาผลงานได้ หรือแม้กระทั่งช่วยเพิ่มมูลค่าของผลงานได้ในส่วนหนึ่ง จริงๆ ในต่างประเทศนักวิจารณ์นี่ถือเป็นคนที่สำคัญมาก คำจะช่วยเหลือศิลปินในการสนับสนุนงานเค้ามาก แต่อาจจะเป็นเพราะบ้านเรานั้นยังเป็นเรื่องใหม่อยู่ด้วย เพราะนักวิจารณ์ในบ้านเราก็น้อย และเด็กหน้าใหม่ที่วิจารณ์อย่างจริงจังก็ไม่ค่อยโดดเด่นเท่าไร

ศรัณยา พิชรานันท์ นักศึกษาปริญญาโท ภาควิชาทฤษฎีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2558 ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

ในความคิด คือ ถ้าเทียบกับเมืองนอก เรายังไม่เปิดกว้างขนาดนั้น อย่างคนไทยยังต้องอิงกับระบบธุรกิจ เป็นไปในลักษณะประนีประนอม ไม่ค่อยมีการตีเพื่อก่อ น้อยมาก นอกจากคนที่รู้จักกันจริงๆ แล้วอีกอย่างหนึ่งคือ การเรียนทฤษฎีศิลป์ของไทยยังไม่แน่นเท่ากับต่างประเทศ อย่างพวกอักษรคำก็จะเรียนปรัชญา ก็จะได้ไม่ได้เรียนศิลปะ อย่างของศิลปากร ทฤษฎีศิลป์มันก็ได้ในระดับหนึ่ง ในความคิดเรานะ แต่มันก็ยังไม่ได้เข้มข้นในระดับปรัชญาด้านศิลปะ ส่วนในการโปรโมตในนิทรรศการแต่ละที่ก็ยังไม่ทั่วถึง หอศิลป์ก็ยังไม่มีการกระตุ้นสังคมเท่าไร คนก็ยังไม่ให้ความสนใจ หรือความสำคัญกับการไปดูงานสักเท่าไร ส่วนใหญ่ก็จะเฉพาะกลุ่ม อย่างงานนี้ ถ้าเรารู้จักใครเราก็มามีการแชร์กันในเฟซบุ๊ก จริงๆ ใน Social Media ก็มีส่วนช่วยแพร่กระจายข่าวได้เยอะ แต่ก็ไม่มีกลุ่มหรือหน้าเพจที่ชัดเจน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ศิลปินสร้างขึ้นมาก็แชร์กัน หรือจะเป็นเพจของหอศิลป์นั้นๆ แต่ก็มีน้อยมาก แม้แต่ในนิตยสาร Fine Art ก็ช้ากว่าความเป็นจริง อาจเป็นเพราะระบบในการพิมพ์วารสารออกวางแผงนั้นแหละ ส่วนใหญ่ Social Media ก็จะไม่ไวกว่า แล้วก็ยังไม่มีคนที่ทำเพจ Review อย่างถ้าเป็นฝรั่งเค้าก็จะทำ Review งานศิลปะที่จัดขึ้นแต่ละที่ ซึ่งเราก็คงอยากทำนะ แต่เรายังรู้สึกที่เราดันงานศิลปะน้อยไป บ้านไกลด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ปัจจุบันก็มีนิทรรศการแสดงงานเยอะนะคะ

ใช่ ก็มี ตอนนี้ก็มี Underground Gallery เยอะนะ มีเคยไปที่ Soy Sauce Gallery และก็มี Speedy grandma

ผู้สัมภาษณ์ : พี่เคยบอกว่าได้มีโอกาสได้ทำงานในหอศิลป์ด้วย พอมองเห็นบรรยากาศในการเคลื่อนไหวในวงการศิลปะมากน้อยอย่างไร

กัตตินะ แต่มันจะเป็นหอศิลป์ที่เน้นการขายอยู่แล้ว ไม่ค่อยมีคนเข้าไปดูเท่าไรนะ แต่เค้าอยู่ได้เนื่องจากเค้าบริหารจัดการตัวเค้าเองได้ เค้าใช้การโปรโมตใน Social Media ด้วยการซื้อโฆษณาเลย ก็ค่อนข้างเป็นหอศิลป์ที่มีชื่ออยู่พอสมควร ที่หอศิลป์ศุภาโชค ดี อาร์ต เซนเตอร์ นี่ก็เป็นการร่วมหุ้นกับคนไทยกับคนฝรั่งเศส ในส่วนของศุภาโชคมีการ Curate งานศิลปะไทยอยู่ต่อเนื่อง และก็จะมีส่วนของ Adler Supachok ก็จะมี Curator ที่เป็นชาวต่างชาติที่เป็นคน Curate งาน เค้าจะเป็นดู trend ศิลปะจากต่างประเทศ ยุโรป เอเชีย และของไทยด้วย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วบรรยากาศในการวิจารณ์งานศิลปะในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างไรบ้าง

ไม่ค่อยมี คือเด็กไทยทำงานเหมือนเดิม ก็ปัญาก็ยังเป็นงานแบบนี้อยู่ บางคนก็ทำแบบไม่คิด คือมาค้นสตาเอาตอน Present นั้นแหละ แต่ในชั้นเรียนที่ต่างประเทศคือต้องไปอ่านมาเยอะมากแล้วมานั่งวิเคราะห์กัน โดยที่อาจารย์ไม่ได้มานั่งตัดสินว่าอันไหนผิดหรือถูก แต่จะเน้นให้แสดงความคิดเห็นกัน

ผู้สัมภาษณ์ : อย่างในงานแสดงผลงานศิลปะแบบนี้ พอมองเห็นบรรยากาศการแสดงความคิดเห็นหรือการวิจารณ์ศิลปะมากน้อยเพียงไร

ไม่มีนะ ก็แค่มาดูงาน มันไม่ค่อยมีการวิจารณ์ ในเมืองไทยการที่จะมานั่งวิจารณ์มันน้อย คือถ้าไม่ได้ดังพูดไปคนก็ไม่รู้จักอยู่ดี

ผู้สัมภาษณ์ : ตัวอย่างการวิจารณ์ศิลปะในสื่อออนไลน์ หรือนิตยสาร

ก็มี แต่อยู่ในขั้น Review นะ ยังไม่มีคนทำเป็น Blog นะ หรือมีแต่ก็ไม่รู้ ในนิตยสารก็เหมือนกัน ก็จะเป็นประมาณ Review ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ Background ของศิลปินเท่านั้น

ต่อลาภ ลากเจริญสุข ผู้ก่อตั้ง Gallery See Scape เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558 ที่ Gallery See Scape เชียงใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

เรายังต้องการนักวิจารณ์อีกเยอะนะ น่าจะมีอีกเยอะ

ผู้สัมภาษณ์ : ในเชียงใหม่มีนักวิจารณ์ที่ทำงานเคลื่อนไหวทางศิลปะอยู่มากน้อยอย่างไร

ก็มีหลายคนนะ มีชล เค้าสามารถอธิบายได้เข้าใจดี, อาจารย์อุทิศ, อาจารย์ทัศนัย

ผู้สัมภาษณ์ : จุดเริ่มต้นของการทำ Sea Scape

จุดเริ่มต้น จริงๆแล้วมาจากร้านเหล้าก่อน พอจบมาใหม่ๆเราก็ทำพื้นที่ที่แลกเปลี่ยนพูดคุยกันในวงการศิลปะนั่นแหละ แต่พอระยะเวลาหนึ่งมันก็จะไปหนักที่การดื่มกินมากเกินไป เราเลยหยุดทำร้านเหล้าไปหันมาทำ Art Space ล้วนๆ ซึ่งมันเป็น Art Space ที่ผมคิดวิธีการว่ามันจะดำรงอยู่ได้อย่างไรด้วย คือเราจะมี Exhibition ของศิลปินโชว์ทุกเดือน และเราก็จะมีส่วนที่ทำให้ Art Space มันดำรงอยู่ได้จริงในชีวิตจริงด้วยการสร้างรายได้จากการหา Art shop ขาย Object ที่ศิลปินทำ เข้ามาเปิดในพื้นที่

ผู้สัมภาษณ์ : ผลตอบรับเป็นอย่างไรบ้าง

ดีครับ ตอนแรกก็ไม่ค่อยดี แต่หลังจากมา คนก็เริ่มเข้าใจว่าเราต้องการอะไร ก็มีคนเข้ามาเรื่อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนใหญ่เป็นบุคคล หรือกลุ่มไหนบ้างที่ให้ความสนใจ

ทั่วไปเลยครับ ผมอยากให้ศิลปะมันอยู่ร่วมกับชีวิตประจำวันด้วย แต่มันไม่ได้เกี่ยวกับการเข้าใจมันได้นะ เพราะศิลปะมันยังเป็นเรื่องใหม่ที่เข้าใจยาก แต่ผมก็พยายามจะทำให้คนเข้าถึงมันได้ง่าย แล้วคุณจะไปคิดอะไรต่อกี่เรื่องของคุณ

ผู้สัมภาษณ์ : เครือข่ายในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในเชียงใหม่มีใครบ้าง

ส่วนใหญ่ที่ผมเห็นเคลื่อนไหวกันอย่างชัดเจนที่สุด ก็มี Artist Non space คือเป็นศิลปินที่รักในการทำงานศิลปะ แล้วก็สร้างพื้นที่ของตัวเอง พวกนี้จะอยู่ได้ด้วยตัวของเค้าเอง ไม่ได้สร้างเพื่อเงื่อนไขของสิ่งอื่น เช่น โป่งน้อย (Pongnoi Community Art Space), Minimal แต่เค้าจะเน้นหลายอย่าง มีดนตรีด้วย , Documentary Art Asia, รำเปิงกระบอกเสียงสถาน (Rumpueng Art Space) ที่เริ่มมี Residency

Program ซึ่งที่นี่ก็มีนะ ตั้งแต่ปี 2010 แต่เราทำไม่เยอะนะ ปีหนึ่งทำแค่ 1-2 คน ปีนี้มีศิลปินจากญี่ปุ่นมาอยู่กับเรา 1 เดือน เพิ่งกลับไป คือมาอยู่สร้างสรรค์งานและแสดงผลงานกับเรา เพราะเชื่อในกระบวนการสร้างสรรค์ที่ทำ Residency Program เพราะเราอยากรู้ว่าศิลปินแต่ละคนมีกระบวนการในการคิดและสร้างสรรค์อย่างไร, แล้วก็มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ส่วนอาจารย์ก็มี อาจารย์ท็อป ประพัทธ์ จิวะรังสรรค์, กลุ่ม CAC-Chiangmai Art Conversation เป็นเหมือน Archive ทำหน้าที่เก็บรวบรวม Contemporary Art ที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่ และประชาสัมพันธ์โครงการในเชียงใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในเชียงใหม่มีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับศิลปวิจารณ์บ้างหรือไม่ อย่างไร

จริงๆ แล้วมันก็มีนะ มันมีเพิ่มขึ้นจากเดิมเป็น 10 ปีได้แล้วนะ อย่างที่นี้เวลามีงานเปิด Exhibition ทุกครั้ง จะต้องมีการ talk ทุกครั้ง

ผู้สัมภาษณ์ : คือพี่เหิรเชื่อว่าศิลปวิจารณ์นี้ มันสามารถทำให้วงการศิลปะมันสามารถขับเคลื่อนไปได้

ใช่ สำคัญมาก ตัวผลงานก็สำคัญแล้ว ยิ่งตัวกลไกอย่างอื่นยิ่งสำคัญ เราต้องเรียนรู้รอบด้านเลย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีการเคลื่อนไหวในรูปแบบอื่นๆ อย่างเช่น บทความที่ถูกตีพิมพ์ หรือ Blog ฯลฯ

ใน Fine Art นะ ที่นี่ก็มีลงอย่างต่อเนื่อง ผมว่าถ้ามีนักวิจารณ์ที่ดีนะ มันทำให้ความรู้ได้ถูกส่งต่อไปได้ด้วย

ไอลา พิมานรัตน์ ผู้ก่อตั้ง Lyla Gallery เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2558 ที่ Lyla Gallery เชียงใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : บรรยากาศในเชียงใหม่มีกลุ่ม หรือบุคคลที่เคลื่อนไหวทางด้านศิลปะนี้อย่างไร มีใครบ้าง

จริงๆ พี่ส้ม สุทธิรัตน์ ศุภปริญา กับคม อติคม มุกดาประกร อาจจะได้อะไรมากกว่ากัน เพราะเค้าเป็นคนที่นี่ สอนอยู่ที่นั่น แล้ว CAC - [Chiangmai Art Conversation](#) ที่ทำอยู่ก็มี พี่ส้ม คม หยอด ที่เป็นคนหลักๆ ในการทำ คือ CAC เค้าตั้งใจทำเป็น Archive ด้านศิลปะ เก็บเป็น Archive ของศิลปิน แล้วก็ทำ Chiangmai Art Map ประมาณนี้ อาจารย์ทัศนัย ก็เป็นคนที่น่าไปขอข้อมูล เพราะว่าอาจารย์ทัศนัยกำลังจะทำโปรเจกต์ Chiangmai Biennale อยู่ แต่อาจจะตามตัวยาก แก่ไม่ค่อยว่าง

ถ้ารุ่นใหม่ๆ ก็เป็นนี้แหละ กลุ่ม Muse Muse หยอด กับคม และพี่ส้ม ที่เป็นคนทำงาน ส่วนรุ่นใหญ่มี อาจารย์คามิน ก็ทำโปรเจกต์ The Land, อุโมงค์ศิลปะธรรม ฯลฯ พี่อู๋ เจ้าของโป่งน้อย ก็ไม่ถึงกับขับเคลื่อนมาก แต่ก็เป็นที่แบบ Alternative Space อีกคนหนึ่งก็ อาจารย์เกดที่สอนจิตรกรรม เค้าก็ช่วยดูโปรเจกต์ที่บ้านตึก เป็นคนที่อยู่เชียงใหม่มา 30 ปีแล้วเหมือนกัน, อาจารย์ท็อป ประพัทธ์ จิระรังสรรค์ก็เป็นคนที่จัดโปรเจกต์หลายอย่าง แล้วก็กลุ่ม The Land มีรุ่นใหม่ที่ทำอยู่ตอนนี้ก็คือ พี่น้อยเนื่อ, พี่อานนท์ ที่มาช่วยทำ The Land อยู่ แล้วก็อาจารย์อุทิศ อุดมมานะ, อาจารย์ทัศนัย และอาจารย์สายัน แล้วก็รู้สึกรู้ว่า Thai Art Archive เคยมาเก็บข้อมูลทำ CMHI อยู่ ประมาณนี้

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเครือข่ายของ Gallery ในเชียงใหม่เป็นอย่างไรบ้าง

Gallery ก็จะเป็นพี่เหิร เจ้าของ Sea Scape, พี่อู๋ เจ้าของโป่งน้อย, บ้านตึกก็เป็นของคณะจิตรกรรม ถ้าเป็นด้าน Commercial ก็จะมีพี่ แสนดี, คุณชูกิจ เจ้าของ Nina Residency ที่ทำงานร่วมกับ Asia link

ผู้สัมภาษณ์ : ในเชียงใหม่มีนักวิจารณ์ที่ทำงานเคลื่อนไหวทางศิลปะอยู่มากน้อยอย่างไร

ไม่มี คือเราเคยพยายามตามหาเหมือนกัน ตอนแรกที่มาอยู่ที่นี่ อย่าง Press หรือสื่อสิ่งพิมพ์ก็ไม่มีคอลัมน์สำหรับศิลปะ วิจารณ์ศิลปะเลย อย่างมากที่สุดก็มี Calendar วันนี้มีงานที่นั่น ที่นี้ แต่ด้านวิจารณ์ไม่มีเลย เราเคยปรึกษากับพี่แก้ว ผู้ช่วยพี่ฤกษ์ฤทธิ์ ยังเคยถามว่าทำไมพี่แก้วไม่เขียนวิจารณ์ เพราะบางทีพี่แก้วก็วิจารณ์ พี่แก้วตอบว่า ถึงเขียนไปก็ไม่ได้เงินบ้าง หรือไม่ก็ได้เงินน้อย หรือไม่มีที่จะลง คือเชียงใหม่มี Free Copy เยอะมาก เช่น Hip Magazine, Compass, City life และพรวา ก็ไม่มีใครเขียนคอลัมน์เกี่ยวกับศิลปะเลย ไม่มีเขียนแม้กระทั่ง Review คือยังไม่ต้องพูดถึงวิจารณ์นะ เพราะ Review ยังไม่มีเลย เหมือนไม่ค่อยมี

ใครสนใจหนังสือพิมพ์ที่เป็น Local ที่เชียงใหม่มี Local Chiang Mai News แต่ก็ไม่มีบทความเกี่ยวกับศิลปะเลย คนที่เขียนวิจารณ์ ก็มีอาจารย์ต้น, อาจารย์ท็อป ประพัทธ์ จิวะรังสรรค์

ถ้าพูดถึงแม้แต่ระบบในสถาบันก็ไม่เห็นนะ ในสถาบันก็ไม่ได้มีหลักสูตร หรือวิชาเรียนในประเทศไทย มันก็ไม่มีหลักสูตรวิจารณ์งาน หรือการ curate งานอยู่แล้ว

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วกิจกรรมทางศิลปะ ที่สอดแทรกเสวนาวิชาการ หรือกิจกรรมที่นำไปสู่วัฒนธรรมการวิจารณ์ ในเชียงใหม่มีมากน้อยอย่างไร

ถ้าเป็นกิจกรรม ไม่แน่ใจนะ เพราะไม่ค่อยได้ไป แต่คนที่ทำงานและก็จัดกิจกรรมพวกนี้ก็มีคอม อาจารย์ท็อป แต่ถ้าเป็นการจัดกิจกรรมทางศิลปะ ที่ผ่านมาเชียงใหม่คึกคักมาก ตั้งแต่ช่วงปลายปีที่แล้ว มีจัด Chiang Mai Design Week ช่วงนี้ก็มี Event ตลอด อาทิตย์หนึ่งก็มี 2-3 งานเหมือนกัน อย่างล่าสุดที่เป็น เทศกาลภาพถ่ายก็มี talk แต่ไม่ได้ไป ก่อนหน้านี้นี้ก็มีโปรเจกของ BACC กับ Japan Foundation จัดขึ้นที่ Sea Scape อันนั้นก็มี talk เหมือนกัน ก็มีพูดคุยกับศิลปิน แล้วก็เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น แต่คงยังไม่ถึงขั้น วิจารณ์นะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ถูกจัดขึ้นจากหน่วยงานใด

เอกชน อย่าง Chiang Mai Design Week ถูกจัดขึ้นโดย TCDC ส่วนงานตาม Gallery ก็เป็นเอกชน ส่วนใหญ่จัด เราก็กังยังไม่เห็นกิจกรรมอะไรที่มาจากภาครัฐนะ แล้วโปรเจกของ BACC กับ Japan Foundation จัดขึ้นที่ Sea Scape ก็มาจาก BACC กับ Japan Foundation ร่วมมือกัน ซึ่งอันนี้ก็ถือว่าเป็นโมเดลที่ดีแล้วแหละที่ได้การสนับสนุนจาก Gallery ส่วนกลุ่มคนกลุ่มก็ไม่ได้กว้างมาก กลุ่มที่ดูงานส่วนใหญ่ก็เป็นกลุ่มคนที่ทำงานด้านศิลปะ หรือมีความสนใจศิลปะอยู่ ไม่ถึงกับเป็นกลุ่มคนทั่วไปสักเท่าไร ก็มีคนที่ไม่ได้เรียนศิลปะ แล้วก็สนใจศิลปะ ก็มีพี่เก้งกิจ ที่มางานเปิด มางานเสวนาตลอด และก็มีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลายคน นักวิชาการ ที่สนใจงานศิลปะอยู่เหมือนกัน

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

แย่มากเลย มันไม่มีอยู่เลย มันไม่มีบรรยากาศของการวิจารณ์อยู่เลย แม้แต่ในกรุงเทพฯ ก็ไม่มีอยู่เลย Press ที่มีการวิจารณ์มันก็ไม่มี น้อยมาก หรือว่า Press ด้านศิลปะก็น้อย ที่ใกล้เคียงอย่าง Fine Art ก็เป็นการ Review กลุ่มเล็กๆจะส่วนใหญ่ Art 4d ก็พอมีบ้าง แต่ก็น้อยลง ซึ่งมันไม่มีนักวิจารณ์ คือสถาบันการศึกษาที่ไม่มีโปรแกรม ไม่มีหลักสูตรที่สอนด้านนี้โดยตรง สายวิจารณ์ หรือสอนด้านการจัดการก็ไม่มี มีอยู่ 2 ที่เท่าที่รู้นะ แต่ว่าสายวิจารณ์ คือไม่มีเลย จะบอกว่า “มันไม่มี” ก็ใช่ใจ เพราะว่ามันไม่ได้ผลิตบุคลากรด้านนี้ออกมาเลย คือผลิตแต่ศิลปินออกมา ปีหนึ่งๆออกมาเป็นศิลปินก็พันคน แต่ว่าไม่มีสายวิจารณ์ออกมาสนับสนุน หรือแม้สาย

Curate งาน, สายการจัดการ ไม่มีอะไรที่มันเอื้อกับระบบเลย **Art Management** ที่พอจะใกล้เคียง ก็มีของ จุฬา แต่ค่าเทอมก็แพงมาก เป็นหลักสูตรอินเตอร์ ธรรมศาสตร์ก็มี **Art & Cultural Management** แต่ก็ค่อนข้างไปทาง **Cultural Management** มากกว่าจะเป็นสาย **Art**

ถ้าจะมองในระดับการศึกษา ปัญหาที่คือไม่ผลิตบุคลากรออกมาเลย คือ **Cause** เรียนในภาควิชาที่อาจจะเป็น **Cause** สั้นๆ แต่มันไม่ได้มีอะไรทำให้ได้กรุ่นใหม่ หรือคนรุ่นใหม่อยากจะวิจารณ์ พอวิจารณ์เสร็จตัว **Press** หรือสิ่งพิมพ์มันก็ไม่พื้นที่ สิ่งพิมพ์ที่เปิดพื้นที่ลงก็เป็น **press** ภาษาอังกฤษอีกต่างหาก อย่าง **Nation, Bangkok post, Post Today** นิดหน่อย, กรุงเทพธุรกิจก็มีนิดหน่อย, **Nation Weekly** มีอยู่หรือเปล่า ไม่น่าใจ คือพื้นที่ลงมันไม่มี แต่ถามว่าคนสนใจ เราว่าคนสนใจนะ แล้วคนก็อยากอ่าน แต่มันไม่มีให้อ่าน

สัมภาษณ์ อาจารย์ วิจิตร วินทะไชย เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2558 สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

จริงๆถือการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทยก็ยังไม่สมบูรณ์นะ การวิจารณ์ หรือนักวิจารณ์ ในประเทศไทยก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง ลักษณะของการวิจารณ์ ส่วนใหญ่ก็เป็นเหมือนนำขมเฉยๆ ไม่มีใส่ข้อมูลที่ทำให้เห็นมิติต่างๆ ส่วนใหญ่ก็แค่บอกว่างานทัศนศิลป์นั้นดีอย่างไร แนะนำให้คนไปชม บางทีมันไม่เพียงพอต่อการให้ความรู้ทางด้านทัศนศิลป์ บางทีบทวิจารณ์ในหนังสือพิมพ์นี่ก็เป็นการนำขมเป็นส่วนใหญ่ เข้าใจว่าระบบในสังคมไทย ตัวนักวิจารณ์กับศิลปินก็อาจจะเป็นเพื่อน พี่ น้อง เป็นลูกศิษย์ลูกหา กัน บางทีลูกศิษย์ก็ไม่กล้าวิจารณ์ครูบาอาจารย์ มันเลยทำให้บทบาท หรือหน้าที่ของนักวิจารณ์มันทำได้ไม่เต็มที่

ผู้สัมภาษณ์ : บทวิจารณ์ที่อาจารย์เคยอ่าน ส่วนใหญ่มาจากที่ไหนบ้าง

ส่วนใหญ่ก็มีนิตยสาร **Fine Art** และก็เป็นหนังสือพิมพ์ ส่วนในของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเองก็มีวารสารทางวิชาการอยู่ แต่ก็ไม่มีบทความด้านศิลปะนะ ส่วนใหญ่จะเป็นบทความทางวิชาการ และการนำเสนอบทความวิจัยมากกว่า แต่ถ้าเป็นวารสารที่เราเห็นตามแผงหนังสือก็จะเป็นนิตยสารทั่วไปที่มีบทความด้านศิลปะบ้าง เช่น ศิลปวัฒนธรรม, สารคดี ที่มีบทความสอดแทรกอยู่บ้าง แต่นิตยสารที่ชัดเจนเลยไม่มี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอาจารย์ หรือนักวิจารณ์ ที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับศิลปะวิจารณ์อยู่บ้างหรือไม่ อย่างไร

ตอนนี้ยังไม่มี ไม่แข็งแรง แต่ในอดีตก็มีอยู่ แต่ท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว คือ ท่านอาจารย์ไพโรจน์ สโมสร ท่านเคยเป็นคอลัมนิสต์เขียนวิจารณ์ในกับสยามรัฐ ให้กับมติชนก็มี ซึ่งก็ถือว่าเป็นนักวิจารณ์ของขอนแก่นคนหนึ่งที่มีบทบาทมาก ตอนนี้ก็ยังไม่ปรากฏคนอื่นนะครับ ไม่ค่อยเห็น ไม่ค่อยปรากฏว่ามีการวิจารณ์อย่างจริงจัง

อาจจะมีย่าง บางท่านแต่ก็แค่เขียนคำนิยมลงในสูจิบัตรการแสดงงานเฉยๆ แต่ก็ไม่ใช่การวิจารณ์ผู้สาธารณะในวงกว้าง

ผู้สัมภาษณ์ : ในมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการจัดกิจกรรม ที่ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการวิจารณ์ขึ้นบ้างหรือไม่อย่างไร

ก็มีบ้าง เวลาจัดนิทรรศการแสดงผลงานต่างๆ มีการเปิดเวทีเสวนา ให้แสดงความคิดเห็น ให้ซักถามโต้ตอบกัน แต่ถ้าเป็นเวทีที่จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์โดยตรงก็ยังไม่มีนะครับ เท่าที่เห็น ส่วนใหญ่ก็มีสอหดแทรกตามเวทีประกวด งานเปิดนิทรรศการเล็กๆน้อยๆ

ผู้สัมภาษณ์ : ผู้จัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นใครบ้าง

ก็ยังเป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษาอยู่นะครับ เป็นหน่วยงานในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ครับ ก็มีเอกชนเข้ามาร่วมบ้างแต่ก็เข้ามาร่วมมือกับมหาวิทยาลัย เพราะยังจำเป็นต้องอาศัยสถาบันการศึกษาในการจัดตั้งเวทีเหล่านี้อยู่

ผู้สัมภาษณ์ : หอศิลป์ที่มีการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปะในขอนแก่นอย่างต่อเนื่อง มีที่ไหนบ้าง อย่างไร

ตอนนี้ก็มีหอศิลป์ต้นตาล เป็นของเอกชน ที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่วนของหลักเมืองก็ปิดตัวไปแล้ว นอกนั้นก็จะเป็นแกลเลอรีขายของ ขายงานศิลปะทั่วไป ส่วนในมหาวิทยาลัยก็มีหอศิลป์ของคณะศิลปกรรม และหอศิลป์ของสำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ก็มีอยู่เท่านี้แหละครับ ซึ่งว่ายังไม่ค่อยอยู่

ผู้สัมภาษณ์ : และมีกลุ่ม หรือบุคคลที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านศิลปะอย่างต่อเนื่องในขอนแก่นนี้ มีใครบ้าง

โดยรวมก็มีกลุ่มอื่นอยู่เหมือนกัน ในขอนแก่นก็จะมีสโมสรนักเขียนภาคอีสาน มีหลายท่านที่เป็นนักเขียน นักข่าว ที่ยังคงจัดกิจกรรมเสวนาอยู่ แต่ในด้านทัศนศิลป์ส่วนใหญ่จะเป็นครูบาอาจารย์ที่มีภาระงานกันทั้งนั้นครับ ไม่ค่อยมีเวลาจัดกิจกรรมเสวนาสักเท่าไรครับ

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์คิดว่า การวิจารณ์ มีส่วนช่วยในการพัฒนางานทัศนศิลป์ได้มากน้อย อย่างไร

ผมว่า มันมีส่วนมากเลยแหละ ถ้าเรามีวัฒนธรรมวิจารณ์กันจริงๆ หรือถ้าสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการวิจารณ์ได้จริงๆนะ เพราะว่ามันก็ส่งเสริมกัน อย่างน้อยคนทำรู้ว่าตนเองทำอะไรอยู่ แล้วมีคนวิจารณ์ผลงาน อย่างน้อยก็มีมุมมองจากคนอื่นที่ทำให้คนทำให้เกิดการพัฒนาขึ้น สังคมเองก็จะได้รับความรู้จากการวิจารณ์เหล่านั้นด้วย จะได้เข้าใจว่าศิลปินเค้ากำลังทำอะไรอยู่ ตัวอย่างล่าสุดนี้ เรื่องตัดต้นไม้ สังคมรู้รีเปลว่าศิลปินกำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร มันก็น่าส่งเสริมในส่วนนั้น รวมถึงในวงการการวิจารณ์ด้วย ก็น่าจะสร้างบุคลากรในการวิจารณ์ขึ้นมา เพราะเท่าที่มีอยู่ในสังคมไทยก็น้อย นักวิจารณ์ก็เป็นพรรคเป็นพวก เป็นกลุ่มเป็นก้อน การวิจารณ์กันมันก็ไม่ไปไหน

ผู้สัมภาษณ์ : อาจารย์พอมองเห็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจในการวิจารณ์เพิ่มมากขึ้นหรือน้อยลงบ้างอย่างไร

ก็น่าจะดีขึ้นเป็นลำดับนะ เพราะถ้าพูดถึงคนรุ่นใหม่แล้วก็มีการมองที่แตกต่างออกไป ไม่เหมือนแบบเดิมที่เฉพาะกลุ่ม เฉพาะคน หรือบางคนทีอาจจะเป็นตัวแทนขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่คนรุ่นใหม่ทุกวันนี้เค้าก็สามารถ **curate** งาน สามารถวิพากษ์วิจารณ์งานได้แล้ว อีกทั้งมีความชำนาญในการใช้สื่อจาก **Social Media** มากกว่า มันก็ทำให้บรรยากาศของการวิจารณ์มันดีขึ้น มันพัฒนามากขึ้น ในมุมมองผม มันไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มแล้ว เช่น อาจารย์โจ ศุภชัย นี่ก็มีผลงานออกมาเรื่อยๆนะ ทำเวปไซต์ทำอะไรต่างๆ, คุณกฤติกา ที่ **Jim Thomson** กลุ่มนี้ก็ถือว่าเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ะที่ทำงานด้านนี้อยู่ ประมาณนี้

ผู้สัมภาษณ์ : ตัวอย่างในสื่อออนไลน์ที่รวบรวมข้อมูลกลุ่มคนทำงานในขอนแก่น มีให้เห็นมากน้อย อย่างไร

มันไม่ค่อยมี คนทำศิลปะที่ขอนแก่นยังกระจายตัวกันอยู่ ไม่ค่อยมีการรวมกลุ่ม หรือการจัดกิจกรรมกันเท่าไร การพูดคุยกันด้านศิลปะก็น้อย ไม่ค่อยมีการพูดคุยกัน ส่วนใหญ่กลุ่มที่รวมตัวกันอย่างเป็นทางการในการวิพากษ์วิจารณ์ไม่มีครับ

อดิคม มุกดาประกร ศิลปินอิสระ และผู้ร่วมดำเนินการสร้างศูนย์ข้อมูล และความรู้ทางด้านศิลปะ **CAC - Chiang Mai Art Conversation** เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2558 ที่ ร้านกาแฟชั้น 1 นิมนาน 1 เชียงใหม่

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

ก็อย่างที่รู้กันว่าในแวดวงศิลปะบ้านเรางานเขียนส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับ **Review** ยังไม่สามารถที่จะไปได้ถึงขั้น **Critique** แล้วขั้น **Critique** ก็เพิ่งจะเกิดขึ้นในช่วงปี 2530 – 2540 แล้วหลังจากนั้นมันก็ไม่ค่อยมีความชัดเจนสักเท่าไรเลยในเชียงใหม่ช่วงนั้น มีคนที่คล้ายจะเป็นนักวิจารณ์อยู่ในเชียงใหม่เอง แต่ว่าพออ่านบทความจริงๆ แล้วยังอยู่ในระดับ **Review** ถ้าเป็นบทความที่ลงตีพิมพ์ ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงเชียงใหม่จัดวางสังคม คือคนในกลุ่ม **Movement** นั้นพอจะมีปรากฏการณ์ที่เรียกว่า การวิจารณ์อยู่บ้างแหละ ก็เลยค่อนข้างเป็นสิ่งที่ขาดหายไป มานานเหมือนกัน แล้วในช่วงที่หายไปก็เห็นจะมีแต่กลุ่มคนที่อยู่ในช่วงเชียงใหม่จัดวางสังคมที่ยังคงมีงานเขียนเชิงวิจารณ์อยู่ แต่มันก็ปรากฏอยู่ในระดับบทความประกอบหนังสือในการแสดงนิทรรศการของศิลปินที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน ที่ไปแสดงในที่ต่างๆ คนที่เขียนก็น่าจะมีอาจารย์อุทิศ กับอาจารย์ทัศนัยที่เคยเขียนบทความเชิงวิพากษ์ต่อนิทรรศการ “คิด” ของอาจารย์โฆสิต ที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ส่วนอาจารย์อุทิศที่เคยมีงานเขียนให้กับอาจารย์คามินอยู่เรื่อยๆ แต่คนเหล่านี้ก็คือเพื่อนกัน มันก็เหมือนเป็นการวิจารณ์ที่รู้ว่าเล่นแล้วจะไม่เป็นอะไร แล้วเล่นกันเต็มที่ทั้งคู่ เหลาแต่ละฝ่ายให้มีความคมกันมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ แต่นอกเหนือจากนี้ เรายังไม่เห็น

จนกระทั่งมาช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เราเริ่มเห็นการผลิตคนทางด้านสายการเขียนวิจารณ์ในกรุงเทพ แล้วหลายคนขึ้นมาทำงานในเชียงใหม่ วนๆกันมา ไม่ว่าจะเป็น ชล เจนประภาพันธ์ หรือว่า จุฑา สุวรรณมงคล เข้ามาเหมือนมาใช้ชีวิต เพื่อทำความเข้าใจกับศิลปะในเชียงใหม่ หลายคนก็พยายามผลิตงานเขียนขึ้นมา ซึ่งมีบางบทความที่น่าสนใจ และเข้มข้นอยู่เหมือนกัน เช่น บทความที่ จุฑา เขียนถึงผลงานศิลปะที่ตั้งอยู่หน้าหอศิลปมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เขียนในหนังสือคู่มือให้กับนักศึกษาที่จบ Thesis มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นช่วงที่เจนมาอยู่เชียงใหม่พอดี ก็เลยได้เขียนบทความนี้ให้ นอกนั้นยังไม่ค่อยเห็นมากเท่าไร มีอีกคนหนึ่งเหมือนกันจะเขียนเป็นบทความ แต่ผมยังไม่ได้อ่าน ก็เลยไม่แน่ใจว่าเป็นการวิจารณ์เปล่า คือ อาจารย์ประพัทธ์ จิวะรังสรรค์ เขียนหนังสือออกมาอยู่เล่มหนึ่งชื่อว่า “ศิลปะไม่ใช่ความบังเอิญ” ซึ่งคำนี้ก็คล้ายๆ กับคำที่เราคุ้นกันในเชียงใหม่อยู่ แต่เป็นหนังสือที่เค้าได้รับทุนจากกระทรวงวัฒนธรรม ผมยังไม่เห็น และยังไม่ได้อ่านเหมือนกัน ว่ามันเป็นอย่างไรนะ แต่ได้ยินมาว่าเป็นหนังสือวิจารณ์ที่ดีเหมือนกัน อาจารย์เค้าตีพิมพ์และเผยแพร่แล้วแต่ทำเพียง 100 ฉบับเท่านั้น แล้วก็แบบ on demand ได้ยินว่าอาจารย์ไปบริจาคให้ห้องสมุดที่คณะจิตรศิลป์อยู่ 1 เล่ม ลองเข้าไปหาดู

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในเชียงใหม่มีกิจกรรมทางศิลปะ หรือการวิจารณ์อะไร ที่เกิดขึ้น หรือถูกจัดขึ้นอย่างต่อเนื่องบ้าง

ผมตอบได้ในช่วง 8 ปีนี้เนาะ ไม่สามารถไปได้ไกลมากกว่านั้น ในช่วง 8 ปีนี้ เอาจริงวงการศิลปะในเชียงใหม่ ถ้านับสิ่งที่เป็นนิทรรศการ และทั้งที่เป็น talk และเป็น Presentation อะไรต่างๆ ต่อเดือนมีอยู่ไม่ต่ำกว่า 20 ครั้งทั่วเมืองนะ เรามาอยู่เมื่อ 8 ปีที่แล้ว และปีนั้นเป็นปีที่มี Gallery เล็กๆ ของคนทั่วไป ที่ไม่ใช่ของคนที่ย้ายจากจิตรศิลป์โดยตรง มาเปิด Gallery เอง ไม่ใช่กลุ่มทุนเก่าจากคนรวยในเชียงใหม่มาเปิด แต่เป็นกลุ่มอื่นๆเลย เป็นนักศึกษาจากทางสถาปัตยกรรม เป็นศิลปินจัดการเอง เหมือนกับที่ Sea Scape หรือเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ออกมาทำเองบ้าง มันก็ค่อยเริ่มต้นมาเรื่อยๆ และทุกทีเหล่านี้ก็ขยับนะ พยายามสร้างอะไรบางอย่างขึ้นมาด้วยทุนของตัวเอง เท่าที่พอจะทำได้ ส่วนใหญ่ก็ใช้พื้นที่บ้านตัวเองด้วย อย่างเช่นที่โป่งน้อย (Pongnoi Community Art Space) หรือรำเปิง (Rumpueng Art Space)

ผู้สัมภาษณ์ : กิจกรรมทางศิลปะที่เกิดขึ้นนั้นมีการสอดแทรกวัฒนธรรมการวิจารณ์ หรือการตั้งคำถามพูดแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกันมากน้อย อย่างไร

มันมีเกือบทุกงาน มันแทบจะกลายเป็น Culture ไปแล้ว ภายในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา เมื่อแสดงนิทรรศการแล้ว ศิลปินต้อง talk มันแทบจะเป็นวัฒนธรรม แต่ก็ไม่ใช่เสมอไปนะ แล้วการพูดคุยกันบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวนิทรรศการเสมอไปด้วย อย่างเช่นในช่วงปี 2553 – 2554 ในช่วงที่กรุงเทพเกิดเหตุการณ์ทางการเมือง ที่เชียงใหม่เองก็เริ่มมี Movement เกี่ยวกับการพยายามตั้งคำถามถึงการห้าม

วิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเมือง เรื่องของความรุนแรงทางสังคมต่างๆเหล่านั้น แล้วใน **Movement** ก็มีหลายงานที่พยายามจะพูดเรื่อง **Politic** โดยตรง ทั้งการถกถามถึงประเด็น **Politic** ที่อยู่ในสังคม และ **Politic** ที่อยู่ในวงการศิลปะ อย่างนิทรรศการที่เคยเกิดขึ้นชื่อ “เรื่องเล่าของมนุษย์ล่องหน” น่าจะประมาณปี 2554 เป็นงานที่พูดถึงเรื่องนักโทษการเมือง ซึ่งได้ถูกพูดถึงในสังคม แล้วก็แจกโจทย์ให้กับศิลปินพยายามตั้งคำถามกับสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วทำเป็นผลงานกลับมา แต่ว่าตัวนิทรรศการก็ถูกจัดขึ้นกระจายไปทั่วเมืองเชียงใหม่ มีทั้งในแบบที่อยู่ใน **Gallery** มีทั้งแบบที่เป็นกิจกรรมแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ มีศิลปินที่ส่งผลงานเป็นหนังสือ ก็เอาไปไว้ในห้องสมุดแล้วใส่ **code** เข้าไปเพื่อในคนสามารถค้นหาได้จริง ในขณะเดียวกัน นอกจากตัวที่เป็นผลงาน หรือปฏิบัติการต่างๆ ก็มีการจัดเสวนาในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องประเด็นมาจากการห้ามพูดห้ามคิด เช่น เรื่องของการทำความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ทางการเมืองในประเทศไทย ซึ่งใน **Movement** ก็มีคนร่วมอยู่ประมาณ 30 – 40 คน

ผู้สัมภาษณ์ : กิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดขึ้นนั้นเกิดจากกลุ่มคน บุคคล หรือองค์กรไหนบ้าง

เกิดขึ้นจากกลุ่มคน คือแวดวงศิลปะในเชียงใหม่อย่างที่ยกในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา มันเกิด **Gallery** ใหม่ๆ มากขึ้น ซึ่งแต่ละที่ก็เกิดจากบุคคลที่มีกลุ่มเพื่อนเป็นของตัวเอง แล้วแต่ละคนก็ต่างคนต่างอยู่กันแบบนั้นแหละ ว่ากลุ่มนี้ทำงานประมาณนี้ กลุ่มนี้ทำงานออกมาประมาณนี้ แต่ทุกกลุ่มมันมีเพื่อนที่แชร์กันอยู่ พูดง่ายๆ คือมีการแลกเปลี่ยนกันอยู่ระหว่างกลุ่มด้วย แล้วก็ในเวลาจัดกิจกรรมต่างให้มันเกิดขึ้นได้ ก็สามารถชวนคนในแวดวงมาทำงานร่วมกันได้ ต่อให้ไม่มีเงินทุน ถ้าอยากพูดก็คือทำ เหมือนอย่างปี 2011 มีเทศกาลศิลปะ **Manifesto for all** จัดโดย **Media Art & Design** เป็นเจ้าภาพ แต่พอจัดงานแล้ว ศิลปินทั้งเมืองในตอนนั้นไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ก็เล่นเกี่ยวกับเรื่องของคำว่า “ลม” เพราะปีนั้นเราคิดแล้ว เราารู้สึกว่ามันมีความพึงอยู่ในระบบอะไรบางอย่างของสังคมแน่ๆ และเราต้องพูดถึงมัน ซึ่งแต่ละคนก็มีทั้งพูดในเชิงที่เห็นด้วย และทั้งไม่เห็นด้วย กับสิ่งที่เราตั้งเป็นประเด็นขึ้นมา เป็นเทศกาลที่ถูกจัดกระจายไปทั่วเมือง มีศิลปินเข้าร่วมกันเป็น 100 คน มีเสวนา มีอะไรต่างๆ แต่มันก็ยังอยู่ภายใต้ของความเป็น **Media Art & Design** นะ เพราะว่ามันก็เหมือนเป็นหนึ่งกิจกรรมภายในสาขาที่แตะกับสาธารณะชนมากขึ้น คือเปิดให้ศิลปินที่ไม่เฉพาะแค่ **Media Art** มาร่วมงานกันมากขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วมีกลุ่มคน บุคคล หรือองค์กรไหน ที่มาสนับสนุนการวิจารณ์ศิลปะบ้าง

ตอนนี้คือ ไม่มีเลย คือจริงๆผมก็ร่วมอยู่กับหลายกลุ่มในเชียงใหม่นะ แต่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ผมได้ไปช่วยพี่ส้ม สุทธิรัตน์ ศุภปริญา เนื่องจากพี่ส้มมีไอเดียที่จะทำอะไรบางอย่าง เพื่อช่วยส่งเสริมศิลปินรุ่นใหม่ให้มีโอกาสเติบโต เพราะหลังๆโอกาสของคนรุ่นใหม่มันไม่ค่อยมี มันค่อนข้างไปกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่คือเรากันกัน จนถึงขั้นระดับแนวความคิดว่า ที่สุดแล้วมันเกิดอะไรขึ้นถึงทำให้ไม่มีโอกาสสำหรับคนรุ่นใหม่

ได้ ซึ่งสิ่งที่เราเห็นก็คือ มันมีปัญหาถึง 3 ด้านด้วยกัน คือเรื่องของ คน, พื้นที่ และความรู้ พื้นที่ทางศิลปะที่มันเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มในแต่ละพื้นที่เอง เรื่องของคน ที่ตัวคนมันไม่มีในตัวเอง ในการผลิตผลงานอย่างไม่มี ความมั่นใจในการผลิตได้ และเรื่องของความรู้ ในระดับของความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีต่อศิลปะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ผ่านมา และก็เป็นเรื่องวัฒนธรรมของการวิจารณ์ ซึ่งทั้งหมดนี้มันจำเป็นจะต้องถูกจัดการใหม่ ทำความเข้าใจใหม่ บ่มเพาะขึ้นมาใหม่

ย้อนกลับไปในช่วงจัดวาง ช่วงปี 2530 สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงเชียงใหม่จัดวางสังคมมันเป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงไปทั่วโลก ในฐานะที่เป็นกิจกรรมที่สร้างปรากฏการณ์ทางศิลปะ มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเป็นเรื่องของปัจเจกชนคนธรรมดา คนทั่วไปสามารถผลิตงานในความหมายแบบที่ตัวเองต้องการได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นศิลปินเสมอไป เป็นนักวัฒนธรรมก็ได้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในเชียงใหม่จัดวางสังคม คนจัดไม่ต้องการบันทึกมันไว้ ต้องการให้มันเป็นสิ่งที่ถูกพูดถึงเฉยๆ เหมือนว่ามันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เหมือนเป็นปฏิบัติการ ณ เวลานั้น เค้าไม่ต้องการจะ Archive มันไว้ ฉะนั้นการที่ไม่ Archive ไว้จึงกลายเป็น Culture ของเชียงใหม่ ในช่วงตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ซึ่งจริงแล้วสิ่งที่มันเกิดขึ้นมาตลอด ตั้งแต่ช่วงเชียงใหม่จัดวางสังคม กระทั่งถึงปัจจุบันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ที่มันทำให้เกิดคนรุ่นถัดมา สามารถคิดอะไร และถกเถียงกับคนรุ่นก่อนหน้านี้ได้แบบปากต่อปาก แต่ความรู้ชุดนี้มันไม่ได้ถูกบันทึกไว้ และถูกแพร่กระจายสู่สาธารณชนเลย ตอนนั้นเราก็กเลียดกันขึ้นมา ทำอย่างไรให้ศิลปะที่เราถกกันแทบตายในแต่ละวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นถกผ่านเสวนา หรือถกผ่านวงเหล้า หรือผ่านกระบวนการใดก็ได้แล้วแต่ แม้กระทั่งในห้องเรียนด้วย มันสามารถไปสู่สาธารณชนได้ด้วย ก็เลยตั้งโปรเจกต์กันขึ้นมา ชื่อว่า CAC - Chiang Mai Art Conversation ซึ่งเป้าหมายของ CAC นี้จะให้ความสำคัญ และพัฒนาทั้ง 3 ด้านอยู่แล้ว ทั้ง คน, พื้นที่ และความรู้ โดยเฉพาะภาคความรู้ เราคิดว่าด้านประวัติศาสตร์สำคัญมาก แต่ในขณะเดียวกันคือ เราไม่มีทุนเลย ตอนนี้อยากทำ ทำเท่าที่มีเวลาว่างเมื่อไหร่ก็จะมาทำ CAC ฉะนั้นมันเลยขยับเข้ามา 2 ปีที่ผ่านมาไม่ขยับเลย ท้ายที่สุดแล้วสิ่งที่จะไปได้ก็คือทุนที่เรียกว่า คน กับเงิน ทั้งนั้น เพราะการทำ Archive หรือการส่งเสริมให้คนเขียนมารวบรวมข้อมูลต่างๆ มันจะต้องใช้กำลัง ถ้าจะทำให้ได้เร็วมันก็ต้องใช้เงินทุนสนับสนุนเป็นธรรมชาติ คือนี่ใช้เพียงแรงงานของตัวเองทั้งหมด ทำเท่าที่ทำได้ ก็มีศิลปินที่สนับสนุนเรา มีบริจาคงานมาให้เราขาย แต่งานศิลปะของประเทศไทยเมื่อเอาไปขาย ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย ขายได้ชิ้นสองชิ้นก็ได้เงินมาแค่หลักหมื่น หลักแสน ก็เลยทำงานอะไรไม่ได้เยอะมาก แต่ยังไงก็ตามเราก็กเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในเรื่องของการทำ Archive ในการทำ website, ทำ data base

ผู้สัมภาษณ์ : ส่วนในด้านของศิลปวิจารณ์ CAC มองเห็นความสำคัญอย่างไรบ้าง

เราเห็นว่า มันควรจะต้องเกิดขึ้นเรื่อยๆ ครับ เพราะจริงๆ แล้วอย่างที่บอก คือ มันมีการวิจารณ์ในระดับที่เป็นการคุยกันต่อหน้า ซึ่งในการคุยกันต่อหน้า มันมีระยะซึ่งกันและกัน คนเลือกที่จะไม่ปะทะกันเต็มที่ อย่าง

งานนิทรรศการเมื่อสักครู่นี้ที่ **Sea Scape** ในความคิดเห็นของเรา คือเราไม่ชอบเลย แต่เราก็เลือกที่จะไม่เข้าไปชม แต่ถ้าจะให้พูดกันเป็นเรื่องเป็นราวก็คงต้องเขียนเป็นบทความ แต่ก็ไม่มีเวลาขนาดนั้น เพราะฉะนั้นการเขียนออกมา หรือการให้เป็นบทความเผยแพร่ แล้วมีหลักฐานที่ชัดเจนในการพูดถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ มันอาจจะดีกว่าก็ได้ แต่ก็อีกนั่นแหละ ทุกวันนี้มีการผลิตนักเขียนได้มากน้อยแค่ไหน ในเชียงใหม่เองจริงๆ ไม่มีสาขาไหนที่ผลิตนักเขียนเลย มองไปถึงสาขา **Mass Communication** หรือสาขามนุษยศาสตร์ นักเขียนส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีความสนใจเรื่องของสังคมมากนัก ในเมื่อสังคมไม่สนใจแล้วศิลปะจะสนใจไปอีกทำไม ถึงแม้ว่าจะมี **Movement** ทางการเมืองต่างๆ แต่นักเขียนส่วนใหญ่ตอนนี้ก็เป็นสายสังคมศาสตร์โดยตรง จบจากทางคณะสังคมฯ พวกนี้เขียนได้เข้มข้นมาก บางครั้งก็มีมาแตะทางด้านศิลปะด้วย แต่ก็มาแตะในระดับที่จะมากในด้านสังคมมากกว่า ฉะนั้นมันก็ยังขาด หรือทำให้ศิลปะที่ถูกพูดถึงในผลงานวิชาการเหล่านั้นมันเป็นเรื่องทางสังคม แต่เวลาวิจารณ์ทางด้านศิลปะ เราก็เชื่ออยู่เสมอว่าใช้มุมมองทางสังคมล้วนๆ อย่างเดียวไม่ได้ ควรจะมีหลายมุมมองว่านั่น เราจึงต้องการนักเขียนอีกมาก แต่จะอย่างไร ถึงจะส่งเสริมได้ นี่เราก็ต้องค่อยๆ หาโมเดลกันไป แล้วตอนนี้เราก็มีการแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ เพื่อดูว่าในต่างประเทศเค้ามีโมเดลแบบไหนกันบ้าง ซึ่งทางญี่ปุ่นเองก็มีองค์กรที่น่าสนใจอย่าง **AIT- Art In The Asiatique** ในโตเกียว ก็เพิ่งเชิญให้เค้ามา **talk** ไปเกี่ยวกับการทำงานขององค์กร ก็ต้องค่อยๆ เรียนรู้จากคนรอบๆ เพราะเราเองก็ไม่ได้มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแบบนั้น

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในด้านของสถานศึกษาในเชียงใหม่ เริ่มให้ความสนใจในศิลปวิจารณ์อย่างไร

ทางจิตร ก็เริ่มเห็นทิศทางที่ค่อนข้างคลี่คลายว่าพยายามจะผลิตบุคลากรทางสายวิชาการมากขึ้น มีการเปิดสาขาด้านการจัดการด้านวัฒนธรรม **Art Management** ซึ่งมันก็เป็น **Art Management** ที่ไม่ได้ต่างไปจากที่จุฬาฯ คือเป็นการจัดการวัฒนธรรมในเชิงสินค้า วัฒนธรรมที่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจต่างๆ แต่มันไม่ใช่วัฒนธรรมในแบบของ **Way of Living** นะ เราก็เลยยังไม่เห็นคนที่ออกมาในสายวิจารณ์ หรือสายวิชาการที่ทำงานในแบบที่ทำให้ศิลปะมันสัมพันธ์กับสังคมได้

ผู้สัมภาษณ์ : แสดงว่า พี่ก็มองว่า ศิลปวิจารณ์นั้น มีความสำคัญต้องการศิลปะด้วย

แน่นอนครับ แต่มันยังเพิ่งเริ่มต้น สำหรับในเชียงใหม่ แต่เห็นว่าจะมีการเปิดสาขาทางด้าน **Curator** นะ ซึ่งแน่นอนว่า **Curator** ก็ต้องมีความเข้มข้นมากในการ **Research** (แต่อันนี้ได้ยินมาแบบข่าวลือนะ เราไม่กล้ายืนยัน)

หลังจากช่วงปลายปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารคนเก่า หมดยุคไปแล้ว ถึงแม้จะพยายามสืบทอดอำนาจมากก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นผลอะไร เนื่องจากตอนที่มีการอยู่ไม่ได้ทำผลงานโดดเด่นอะไร แต่ก่อนหน้านี้ที่อาจารย์สมเกียรติ ตั้งนะโม เป็นคณบดีคณะจิตรศิลป์ ที่ส่งเสริมเรื่องของการวิจารณ์มากๆ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนมีบทความหลายอย่างที่ทำให้เกิดการวิพากษ์ขึ้นมา พอหลังจากแกเสียชีวิตไป ก็ตก

ไปอยู่ที่คนบดคนเก่า ซึ่งก็ไม่ได้ทำอะไรเท่าไรที่ให้ประโยชน์ทางด้านสายวิชาการ จะเป็นประโยชน์เชิงความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยมากกว่า ซึ่งในมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน บทความ หรือสิ่งที่อยู่ในนั้นก็ยังไม่ล้าสมัย มันเลยเกิดคำถามว่า ฉะนั้นทำไมเราไม่ทำต่อ? แต่สิ่งที่ทำในมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนตอนนั้น มันเกิดขึ้นได้จากอาจารย์สมเกียรติจริงๆ

ผู้สัมภาษณ์ : นอกจาก CAC แล้วพี่เคยมีการทำงานในโปรเจกต์อื่นๆอย่างไรบ้าง

จริงๆ ผมเป็นศิลปิน ผมอยู่ในกลุ่ม Muse Muse ซึ่งตอนแรกอยู่กรุงเทพฯ ผมจบมาจากสาขานิเทศศาสตร์ พอทำงานนิเทศไปเรื่อยแล้ว รู้สึกว่าสิ่งที่ทำในโลกด้านข่าว ด้านบันเทิง มันไม่มีอะไร ก็เลยอยากเรียนต่อ แล้วก็คิดอยู่ระหว่างไปเรียนเมืองนอก หรือที่อื่น แต่มีเพื่อนคนหนึ่งเค้ามารเรียนที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แล้วเราก็ได้อ่านหลักสูตรและประวัติคร่าวๆของที่นี่ ซึ่งมันน่าสนใจดี แค่เชียงใหม่ด้วย เราไม่มีเงินทุนอะไรมากมาย ก็เลยเลือกมาอยู่ที่นี่ แต่พอมาแล้วมันสนุกใจ อยู่มาจนถึงตอนนี้ก็ 8 ปีแล้ว จริงๆตอนเรียนก็ไม่ค่อยได้ทำอะไรเท่าไร แต่พอมาได้เล่นจริงๆ ได้ลงสนามจริงมันสนุก เชียงใหม่มันดีตรงที่มันมีโอกาสดูให้กับคนเยอะ พื้นที่ก็เป็นส่วนหนึ่งนะ แต่ที่สำคัญเราว่าเป็นเพราะคน คนที่นี่ไม่ห้ามในสิ่งที่เราจะทำ แม้ว่ามันอาจจะดูไม่ได้เรื่องก็ตาม มันเลยทำให้คนที่ได้ทำ ได้ทดลอง ได้ปรับปรุงตัวเองไปเรื่อยๆด้วย ซึ่งเราก็ก่อนการปรับปรุงตัวเองมาเหมือนกัน เมื่อก่อนก็ไม่เป็นโล้เป็นพายมาตลอด ตรงนี้แหละที่ทำให้ชอบเชียงใหม่ เราเลยอยากให้คนรุ่นใหม่ได้รับโอกาสนี้เหมือนกัน ให้คนรุ่นใหม่ได้ลอง ได้เล่นอะไรที่มีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้นกว่าของเรา อยากให้ได้ทดลองอะไรที่แปลกใหม่ เพื่อการพัฒนาที่จะไปได้ไกลกว่าสิ่งที่เป็นอยู่ เพราะฉะนั้นงานวิชาการ งานเขียนมันมีความสำคัญ ยิ่งสืบค้นได้ยิ่งดี

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วในโลกอินเทอร์เน็ต มีเครือข่ายอะไรที่มีการเคลื่อนไหวด้านการวิจารณ์ศิลปะบ้างหรือไม่

จริงๆเราไม่ได้อ่านงานวิจารณ์ทางศิลปะในโลกออนไลน์เท่าไร เพราะเรารู้สึกว่างานวิชาการที่อ่านในโลกออนไลน์แล้วว่าได้อะไรกับชีวิต มักจะเป็นในฝั่งของสังคมศาสตร์มากกว่า ซึ่งสายนั้นเวลาพูดแล้วมันสัมพันธ์กับชีวิตเรา มันทำให้เราเข้าใจอะไรบางอย่างในชีวิตมากขึ้น เราคิดว่าการที่อ่านอะไรสักอย่างแล้วมันทำให้เราเข้าใจชีวิตมากขึ้น มันน่าอ่านไง ในขณะที่พอเราไปอ่านงานด้านศิลปะ มันอาจจะทำให้เราเข้าใจถึงปรัชญาบางอย่าง หรือเรื่องในเชิง concept บางอย่าง ในที่สุดมันไปจนกระทั่งมันไม่เกี่ยวกับปัจจุบันขณะของเรา มันไม่ทำให้เราเข้าใจชีวิตร่วมสมัยของเราได้ ฉะนั้นเราจึงไปอ่านในสายสังคมมากกว่า

แต่หลังจากรัฐประหารมาก็ไม่มีใครเขียนบทวิจารณ์อีกเลย เสี่ยงต่ออำนาจด้านกฎหมายมาก เสี่ยงคุกมาก ฉะนั้นเราจะเขียนทำไมอีก พื้นที่ก็น้อย ยังปิดกั้นทางความคิดอีก มันก็เลยมีน้อย แต่ก็ยังมีคนพยายามดันเรื่อยๆนะ อย่าง เจน จุฑา สุวรรณมงคล ตอนนี้เจนเป็นคนที่ยกมาทำให้เกิดเรื่องของการวิจารณ์ขึ้นมาให้ได้ เจนพยายามตั้ง website ขึ้นมา (ไม่แน่ใจนะว่ายังมีอยู่รึเปล่า) ในโปรเจกต์ที่ชื่อว่า Spore ซึ่งเป็นโปรเจกต์ที่เน้น

รวบรวมนักเขียน หรือกลุ่มคนทางด้านศิลปะ ค่อยๆ แลกเปลี่ยนกันไปเรื่อยๆ ให้มันเกิดวัฒนธรรมทางการเขียนงานศิลปะ และการวิจารณ์ศิลปะ แต่เรายังไม่เห็นเป็นรูปธรรมนะ เพราะเรายังไม่เห็นตัวโปรเจกเลย แต่เจนเป็นคนเขียนงานได้น่าสนใจ เจนสามารถเลือกประเด็นได้สัมพันธ์กับสิ่งที่มันเกิดขึ้นในปัจจุบันได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นเป็นการสัมภาษณ์ศิลปินจากต่างประเทศ เช่น การสัมภาษณ์ศิลปินที่รัสเซียที่กำลังต่อสู้กับ **Political** ทางการเมือง ซึ่งคล้ายกับเมืองไทย ซึ่งเจนก็สัมภาษณ์ได้น่าสนใจมาก ซึ่งตอนนี้เจนไปร่วมงานอยู่กับ **Speedy Grandma** ที่กรุงเทพฯ ลองไปตามดู ล่าสุดนี้ เมื่อปลายปีที่แล้ว เราได้ร่วมงานกับเจน และทาง **Manifestory** ที่ BACC ในการจัดงาน **Young Artist Network** ให้มันกลายเป็นนิทรรศการที่ตั้งคำถามกับโครงการว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการทำให้วงการศิลปะมันไปได้มากกว่านี้ เป็นพื้นที่ของคนรุ่นใหม่ได้มากกว่านี้

สัมภาษณ์ อาจารย์ สุริวัลย์ สุธรรม ศิลปิน และอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2558 ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน

ผู้สัมภาษณ์ : มีความเห็นเรื่องการเคลื่อนไหวของการวิจารณ์ศิลปะทางทัศนศิลป์ในประเทศไทย ขณะนี้อย่างไรบ้าง

จริงๆ วัฒนธรรมในการวิจารณ์ในบ้านเราเรียกว่า ยังไม่กล้ามากกว่า การวิจารณ์อีกนัยหนึ่งก็เป็นตัวช่วยในการสร้างสรรค์งานศิลปะ คือไม่ไกล มันขาดตรงนี้ คนที่จะมาช่วยวิจารณ์ไม่ว่าจะบวกหรือจะลบ แต่มันก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นฟันเฟืองที่ทำให้ศิลปะมันเดินไปได้เร็วขึ้น และก็ดีขึ้น

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วพอมองเห็นกลุ่มคน หรือองค์ที่เป็นเครือข่ายในการวิจารณ์ศิลปะบ้าง

เท่าที่เห็น ก็มีพี่แกละ ปกรณ์ กล่อมเกลี้ยง ส่วนใหญ่ก็ยังมีนะ ถ้าในเชิงวิจารณ์เลย น้อยมาก นอกจากจะเป็นศิลปิน, คน **curate, gallery** หรือ **connection** มันยังไม่ค่อยเห็นเป็นรูปธรรม จริงๆหลักๆในการโฆษณาก็คงจะเป็นตัวศิลปินเอง หรือไม่ก็หอศิลป์ เอาจ่ายๆก็คือคนที่ทำงานตรงนั้นแหละที่เป็นคนประชาสัมพันธ์ ซึ่งมันค่อนข้างเฉพาะกลุ่ม สังเกตมั้ยว่า คนที่มาดูงานก็ยังเป็นคนกลุ่มที่ทำงานศิลปะอยู่ มันยังไม่ใช่นักเรียน ชาวบ้าน คนทั่วไป หรืออาชีพอื่นๆ มาดูงาน

สัมภาษณ์ อาจารย์กฤษฎพล วัฒนพาน 26 มิถุนายน 2558 ร้าน ทรุ มศว

ผู้สัมภาษณ์ ศุภชัย อารีรุ่งเรือง

อาจารย์กฤษฎพล วัฒนพาน อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายมัธยม) สมาชิกเครือข่ายของกลุ่ม Bangkok sketcher เป็นกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมทางศิลปะ โดยการออกไปวาดรูปนอกสถานที่ต่างๆ ในชุมชน แต่ละเดือนจะมีโปรแกรมแตกต่างกัน กลุ่มนี้ก่อตั้งมาประมาณ 6-7 ปีแล้ว โดย กลุ่มสถาปนิกที่เกษียณแล้ว แต่ยังมีทักษะทางการขีดการเขียน ด้วยมือเป็นหลัก เช่นการวาดวิวทิวทัศน์ วัตถุผลิตภัณฑ์ และมองว่าสามารถนำไปใช้ในการวาดบันทึกประจำวันได้ โดยรวมตัวกับกลุ่มเพื่อนๆ ครั้งแรกของกลุ่มนี้ที่ออกไปทำกิจกรรมในชุมชน ได้ออกไปที่สะพานตากสิน เพื่อบันทึกกิจกรรม เรื่องราวในวันนั้น เช่น เรื่องของสถาปัตยกรรมในวัด ชีวิตผู้คน โดยผ่านการวาดลายเส้น ตามอุปกรณ์ที่มีของแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องมีราคาสูง อะไรก็ได้ที่อยู่ใกล้ตัวที่สามารถนำมาใช้บันทึกเรื่องราวผ่านรูปภาพได้ เพราะว่าเคยฟังอาจารย์อัสนี เป็นสถาปนิก ที่เคยทำงานในสิงคโปร์และกลับมาทำงานในเมืองไทย ร่วมกับอาจารย์ปราโมทย์ จาก มศว มีเครือข่ายต่างๆที่เป็นลูกศิษย์อาจารย์ อารี สุทธิพันธ์ และกัณเฑียรอาจารย์อารี เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มนี้เช่นกัน ทั้งสองสองท่านนี้ได้ร่วมกันก่อตั้ง หลังจากนั้นก็ได้เชิญคุณ กวิน ซึ่งเป็นรุ่นน้อง สถาปัตย์ จุฬา มาร่วมกับกลุ่มเพื่อออกไปสเก็ตช์ครั้งแรก เพื่อเป็นการบันทึก ซึ่งครั้งแรกๆนั้นก็ไม่ได้เป็นการไปสเก็ตช์จริงๆจิง คือจะเป็นการรวมกลุ่มคนที่ชอบวาดรูป ไปวาดรูปด้วยกันก่อน มีประมาณ 5-6 คน และไปวาดภาพจากสถานที่จริง มีการวิจารณ์ การให้กำลังใจกันในการวาดภาพ โดยจะแตกต่างจากการวาดภาพจากต้นแบบ 2 มิติ เพราะในการออกไปวาดภาพนอกสถานที่นี้จะได้รับการรับรู้จากสายตา มองภาพจาก 3 มิติ และวาดภาพ นั่นคือจุดเริ่มต้นของกลุ่ม

อ.กฤษฎพล รู้จักกลุ่มนี้ครั้งแรกจากหนังสือ a day และก็มีภารกิจว่าจะมีทริปที่จะไปวัดโพธิ์เป็นโปรแกรมกิจกรรมต่อไป เนื่องจากกลุ่มนี้จะมีโปรแกรมในแต่ละเดือน ช่วงต้นเดือน วันเสาร์หรือวันอาทิตย์ ซึ่งตัว อ.กฤษฎพลก็เป็นคนวาดรูปเหมือนกันแต่ไม่ได้สม่ำเสมอเท่าไร เช่น ชอบวาดรูปตอนบนรถเมล์ เพื่อให้เวลาผ่านไปไ้เร็วขึ้น ดังนั้นเมื่อเห็นกิจกรรมจึงสนใจ โดยไปร่วมครั้งแรกที่ วัดโพธิ์ กับกลุ่มนี้ ก็เจอกับผู้ก่อตั้งกลุ่มครบเลย ที่สำคัญคือ เครือข่ายนี้ไม่ใช่มีแค่ บางกอกสเก็ตช์เชอ อย่างเดียว โชคดีที่วันนั้นที่ไปวัดโพธิ์ มีกลุ่มจาก ปีนังสเก็ตช์เชอ เข้ามาร่วมด้วยซึ่งมีคนที่มีชื่อเสียงในด้านนี้มาร่วมด้วย ซึ่งกิจกรรมแบบนี้ เป็นกิจกรรมเปิด ให้คนที่

วาดไม่เป็นมาเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่เป็นการสอนแต่เป็นการทำร่วมกัน กิจกรรมมีลักษณะการรวมกลุ่ม แล้วแยกย้ายไปวาดตามมุมต่างๆ หามุมสวยๆ เมื่อวาดภาพเสร็จแล้ว ก็จะนำงานทั้งหมดของทุกคนมาตั้งรวมกัน ที่แรก อ.กฤษพลก็ไม่เข้าใจว่ากิจกรรมแบบนี้มันคืออะไร นึกว่าต้องไปเรียน แต่ความจริงมันไม่ใช่ ซึ่งมันคือการเรียนรู้ร่วมกัน เค้าจะปล่อยให้แต่ละคนเลือก มุม เลือกเทคนิค โดยไม่บังคับว่า ต้องวาดอย่างนั้นอย่างนี้ หลังจากนั้นเมื่อถึงเวลาที่นัดหมายก็จะนำงานมารวมกันเพื่อมาดูว่างานของใครเป็นอย่างไร มาวิจารณ์ผลงานกันเป็นลักษณะการให้กำลังใจ เพื่อให้คนที่เขามาร่วมอยากจะทำต่อไปอีกและคิดว่าใครๆก็วาดภาพได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางศิลปะเลยก็ได้ ซึ่งจุดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่มขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในระยะเวลา 6 ปี ที่คนทั่วไปสามารถเข้ามาที่ Page ของ Bangkok sketcher และสามารถกดถูกใจ แค่นั้นก็เป็นสมาชิก แต่จะให้สมบูรณ์แบบที่ต่อเมื่อออกทริปไปวาดภาพด้วยกัน ซึ่งในเพจนี้จะมีการโพส กิจกรรมทุกกิจกรรมในแต่ละเดือน และแจ้งว่าครั้งต่อไปจะเป็นอะไร นัดหมายก็โหม่ง ซึ่งเครื่องมือในการสร้างกลุ่มตั้งแต่เริ่มแรกคือ Facebook ในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มนี้ประมาณ 4,000 ในแฟนเพจ แต่ที่ออกไปร่วมทริปจริงๆ ที่มากที่สุดประมาณ 20-30 คน ซึ่งจะหมุนเวียนเปลี่ยนสลับกัน แต่ที่มีสมาชิกกลุ่มหลักๆ คือกลุ่ม admin ที่ไปร่วมกิจกรรมประมาณ 10-15 คน ซึ่งจะไปวางแผน สำรวจสถานที่ การวางแผนเดินทาง และการประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลา 4-5 ปี นี้มีความหลากหลายของสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากช่วงแรกๆ ที่สมาชิกคือ คนที่อยากจะวาดรูปจริงๆ ซึ่งต้องการจะมาเรียนรู้วิธีการ เทคนิค ลักษณะต่างๆในการวาด เช่น บางคนสามารถที่จะเรียนรู้เร็วด้วยการพูดคุย ดูงานที่นำมาวางตั้ง เพื่อเปรียบเทียบผลงาน ในเชิงบอกว่า ทำไมคุณวาดลักษณะอย่างนี้ แต่ไม่ใช่มาดูวิจารณ์ว่า ภาพนั้นสวยหรือไม่สวย แต่จะดูว่าภาพนั้น มีตัวตนของเราในงานหรือเปล่า นั่นคือสิ่งสำคัญในกรุ๊ปนี้มาก ซึ่งมีความหลากหลายของอาชีพ เช่น สถาปนิก อาจารย์จากสถาปัตย์ จุฬา พออาจารย์กลุ่มนี้มาเราก็ได้ความรู้ไปด้วยบางคนมาครั้งแรกไม่กล้าที่จะวาด ไม่กล้าหยิบปากกา มาวาด คืออาจจะเป็นคนที่ยังขึ้นชมศิลปะ อยากมาเรียนรู้ โดยกลุ่มประเภทแบบนี้จะมีอยู่

1.กลุ่มที่ชอบงานศิลปะอยู่แล้ว ไปดูงานศิลปะตามหอศิลป์ คนมีอายุค่อนข้างเยอะ แต่ยังไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร โดยมาครั้งแรกก็อาจจะมาดู มาจากเพื่อนชวน แต่เมื่อคนเหล่านั้นมาแล้ว มันจะมีอะไรที่พิเศษของกลุ่มบางกอกๆ คือ เค้าจะชักชวนสมาชิกใหม่ให้ลองวาด ถึงแม้ไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีกระดาษ สมาชิกเดิม ก็จะหยิบยื่นให้ด้วยไมตรี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มขยายตัวไปแรงพอสมควร ในระยะหลังมีสมาชิกที่มาช่วยหลักๆ ในการประชาสัมพันธ์ภาพกิจกรรม คือ อาจารย์คณะสถาปัตย์ จาก มหาวิทยาลัยรังสิต และ นักวาดภาพชื่อ พี่หอม ซึ่งเป็นนักวาดภาพประกอบลงนิตยสาร อยู่ก่อนแล้ว ในบางครั้งพี่หอมก็นำข่าวสารของกลุ่มบางกอกๆ ไปลงนิตยสาร รวมทั้งเค้าได้จัดรายการวิทยุ แต่ อ.กฤษพล ไม่แน่ใจว่าคลื่นไหน ในการที่ พี่หอมเป็นนักจัดรายการวิทยุจึงเป็นการประชาสัมพันธ์ที่สำคัญอีกช่องทางหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ของเครือข่าย เช่น บางครั้งได้พูด

ในรายการวิทยุว่า กลุ่มบางกอกฯ ได้ไปร่วมกิจกรรมกับกลุ่มประเทศสเปน จากการจัดงาน สเก็ทซ์เซ่อ ทัวโลก ซึ่งเค้าก็พูดในช่วงรายการของเค้า โดยเชิญ อาจารย์ปราโมท มาคุยถึงบรรยากาศ งานสเก็ทซ์ โลก ว่า การวาดภาพแบบสเก็ทซ์คือ อะไร มีประโยชน์ การนำไปใช้อย่างไร ให้คนทั่วไปรับรู้ในการเปิดช่องทางวิทยุทำให้มีกลุ่มเพิ่มขึ้นที่มาจากฟังวิทยุ รวมทั้งหนังสือด้วยในบางครั้ง

บางครั้งมีการจัดในแกลอรี ที่รวมงานหลังจากวาดภาพไปแล้ว จึงเอามาจัดแสดง ซึ่งมาจากอาจารย์ปราโมท ที่มีเครือข่ายกับ สถานทูต แกลอรี จึงได้จัดงานแสดงผลงานศิลปะของกลุ่มนี้ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้คนมารู้จัก ทั้งนี้การจัดแสดงงาน เป็นการทำให้เครือข่ายที่ได้เคยไปวาดภาพด้วยกันครั้งก่อนๆ มาเจอกัน และบางครั้งมีการจัด **workshop** จากอาจารย์ดินนิน ด้วยโจทย์ใหม่ๆ เช่น การไปวาดคน ซึ่งไม่ได้ไปเวิร์คช็อป อย่างเดียว แต่เราไปวาดคนที่จะไปด้วย

หลังจากนั้นก็มีการเชิญมาจากแกลอรีต่างๆ ไป **workshop** และก็มีนิตยสาร **a day** มาทำรายงานลงนิตยสารเกี่ยวกับ การเดินทางของความสุข ของชีวิตคนเมืองเป็นอย่างไร

กิจกรรมนี้ ไม่ใช่แค่อุบัติว่า การไปวาดรูป พอวาดเสร็จ ก็วิจารณ์ เพียงเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ของเครือข่ายคือการไปเจอกันแล้วแนะนำเรื่อง มีของกินอะไรบ้าง เพราะส่วนใหญ่ที่ไปนั้น จะมีของกินติดมาแบ่งปันกัน ให้กัน หรือแนะนำร้านอาหาร ในระแวกที่ไปออกทริปกัน เพราะแน่นอนว่า การไปทำกิจกรรม เป็นการใช้เวลา **1** วันด้วยกันเต็มๆ อยู่ด้วยกัน และแต่ละคนมาจากหลากหลาย มีความรู้สถานที่กิน และเมื่อไปกินก็ไปนั่งวาดด้วย ได้ผลงานกลับบ้านอีกด้วย ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลาที่อยู่ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ อ.กฤษพล ก็เคยพานักเรียนไปเรียนรู้นอกห้องเรียนในลักษณะกิจกรรมเช่นนี้เหมือนกัน

แต่ปัญหาก็มี ในเรื่องของความคิดโจทย์ ในแต่ละเดือนให้ไม่ซ้ำกัน แต่ก็จะมีซ้ำบ้างเหมือนกันเช่น วัดโพธิ์ แต่ก็ยังน่าสนใจถึงแม้จะเคยไปแล้ว ด้วยเวลา มุมมอง ประสบการณ์ ที่เปลี่ยนไป ก็สามารถไปได้อีกการพยายามหาโจทย์สนุกๆ ใหม่ ของกลุ่มนี้มี เช่น ในปีน้ำท่วมใหญ่ กลุ่มบางกอกฯ ไปวาดตรงประตูระบายน้ำพยายามไปหาในแต่ละที่เช่น ตรงพารากอน คลองหลอด พยายามไปวาดเพื่อจะบันทึกว่า ในปีนี้น้ำท่วม คลองมันคือส่วนสำคัญและบริเวณคลอง ก็จะมีชุมชนอยู่รอบๆ ก็ได้เรียนรู้ชุมชนได้อีก จุดนี้เองเครือข่ายมาจากโดยตรงคือ มาจากที่เห็นสมาชิกของกลุ่ม กำลังนั่งวาด ณ ตอนนั้น เพราะเค้าก็มาเฝ้าดู มาคุย มาถามว่า ทำอะไร เด็กก็ชอบมาดู บางทีก็จะวาดภาพเหมือนให้กับเด็กๆ จึงเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชน เค้าก็ไม่คิดว่าเราเป็นคนแปลกหน้า นี่เป็นสิ่งที่อ.กฤษพล ชอบ เพราะบางครั้งมีชาวบ้านมาถาม ว่า ร้อนมั๊ย เอาน้ำมาให้ดื่ม เอาแก้อั้มมั๊ย ซึ่งบางครั้ง สมาชิกในกลุ่มก็ให้รูปที่วาดนั้น ให้กับชาวบ้าน เพราะมันคือความสุขที่แบ่งปันกันได้

ตัวอย่างเมื่อครั้งที่ไปวาดแถว ท่าเตียน ก็มีกลุ่มนักศึกษาที่เดินมาดู แล้วก็มาร่วมกันนั่งวาดไปด้วย จึงเป็นการเพิ่มสมาชิกกลุ่ม ของเครือข่าย และมีการติดตามเพจ ด้วยการเริ่มต้นทำกิจกรรมแต่ละครั้งนั้น จะเริ่มจากการคุยใน admin ก่อนเพื่อหาข้อสรุปในเรื่องสถานที่ ซึ่งจะมีตัวเลือกสัก 3 ตัวเลือก หลังจากนั้นจะดูว่าต้องการช่วงเวลาใดที่เหมาะสม เช่น เช้า บ่าย หรือเย็น การรวมงานอย่างไร เมื่อได้ข้อสรุปใน admin แล้ว จึงไปโพสต์ในกรุ๊ปใหญ่ในเพจ ทั้งนี้การคุยนี้อคือการคุยประชุมใน เฟสบุ๊ก เป็นหลัก เนื่องจากบุคคลทำงานต่างที่ ต่างเวลา ในระยะเวลาการคุยเพื่อหาข้อสรุป จะไม่ให้เกิน 1 สัปดาห์จนถึงวันกิจกรรมทุกคนจะมารวมกันตามเวลานัดแนะ และมีการรวมงานกันเพื่อ พูดคุย วิจารณ์ เสนอแนะแนวทาง แล้วตอนบ่ายไปวาดภาพต่อ พอถึงสี่โมงเย็น จะนำงานมารวมกันอีกครั้งเพื่อวิจารณ์ หลังจากนั้นใครจะกลับบ้านตามอัยาศัยก็ได้ เพราะจะมีกลุ่มเล็กๆ ที่อยากคุยกันต่อ วาดกันต่อช่วงกลางคืนก็มี หลังจากวันวันกิจกรรมสองวัน สมาชิกในกลุ่มจะเริ่มนำภาพถ่ายที่ได้นำไปโพสต์เพื่อแลกเปลี่ยนกันชมในกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้คนไม่ได้ไป ได้ชื่นชมกัน และจะมีการแสดงความเห็นในเฟสบุ๊ก เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อีกทางหนึ่ง

สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกลุ่ม บางกอกฯ คือ เครื่องเขียนที่ผลิตสมุดสเก็ตซ์ ได้สนับสนุนกลุ่มนี้โดยมีการพิมพ์สัญลักษณ์กลุ่มที่สมุด หรือมีการลดราคาเครื่องเขียน สำหรับกลุ่มนี้

นอกจากกลุ่ม บางกอกฯ ยังมีกลุ่มเครือข่าย ลำปางสเก็ตซ์เชอ ภูเก็ตสเก็ตซ์เชอ เชียงคาน เชียงราย เชียงใหม่ ก็มี ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นผลจากการก่อตั้งกลุ่ม บางกอกฯ เพราะหลายๆ คนเคยมาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มบางกอกฯ สำหรับภูเก็ต มีการเคลื่อนไหวที่ชัดเจน เพราะอยู่ใกล้กับป็นัง ซึ่งมีตึกที่สวยงาม จึงมีการรวมกลุ่มในการวาดภาพเมือง ซึ่งทางเมืองให้ความสำคัญกับกลุ่มนี้มาก เพราะเมืองภูเก็ตได้นำผลงานสเก็ตซ์ ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ด้วย ซึ่งบางครั้งมีการเชิญกลุ่มบางกอกฯ ไปร่วมกิจกรรมเช่นเดียวกัน ซึ่งทางภูเก็ตสนับสนุนให้ไปวาดภาพ มีการประมูลภาพ แสดงผลงาน นำไปใช้เพื่อสร้างกระตุ้นเศรษฐกิจ เป็นจริงเป็นจังมาก มีงานอาสา ของกลุ่ม เช่น ในงานสถาปนิก ที่อิมแพค มีการเชิญกลุ่มบางกอกฯ ให้ไปแสดงผลงาน สเก็ตซ์สดในงาน เชิญจากป็นังมาร่วมวาดในงาน การวาดคน เครือข่ายต่างประเทศมีเครือข่ายเช่น สิงคโปร์ มาร่วมกับไทยในการจัดงาน เช่น เจ้าพระยาสเก็ตซ์วอล์ค มาร่วมงาน สเก็ตซ์ที่เมืองไทย ซึ่งงานนั้น สมาชิกเพิ่มขึ้นสูงมาก ซึ่งหน่วยงานที่สนับสนุนคือ สมาคมสถาปนิก ที่เป็นกลุ่มหลัก และกรกฎาคม ปีนี้ สิงคโปร์เป็นเจ้าภาพ ซึ่งเป็นเมืองที่ให้ความสำคัญกับการสเก็ตซ์มาก เช่น ททท.สนับสนุนมาก จากที่เคยมีสมาชิกได้ไปร่วมกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมทั่วเมือง ให้ติดตามภาพสเก็ตซ์แล้วไปดูสถานที่จริง

การได้ไปร่วมงาน หรือจัดงาน ทำให้มีคนสนใจ เกิดเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนวัยทำงาน วัยผู้ใหญ่ ที่พอมีเวลาว่าง นอกจากงานของ ป็นัง จัดแล้ว ยังมีงาน สเก็ตซ์โลก จัดที่ประเทศสเปน ซึ่งคนสเก็ตซ์ที่มาจากเอเชียค่อนข้างที่จะได้รับความสนใจมาก เพราะมีความต่างในเรื่องของมุมมอง รูปแบบการวาด

การสัมภาษณ์

- กมลชนก ผลงาม. (5 มีนาคม 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- กฤษพล วัฒนพาน. (26 มิถุนายน 2558). ผู้วิจัย. ร้าน ทรู มสว .
- คงศักดิ์ กุลกลางตอน. (25 มกราคม 2558). ผู้วิจัย. ที่ บ้านสวนยายกะตารีสอร์ท จังหวัดขอนแก่น
- เจตนา นาควัชระ.พลังการวิจารณ์: บทสังเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คมบาง.2546. 29
- เจษฎา ตั้งตระกูลวงศ์. (25 กุมภาพันธ์ 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่ H Gallery.
- ทักษิณา พิพิธกุล. (25 กุมภาพันธ์ 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่ H Gallery.
- วันทนี ศรีพัฒนานันท์. (25 กุมภาพันธ์ 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่ H Gallery.
- เพ็ญวดี นพเกตุมานนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่ H Gallery.
- ทรงวิทย์ พิมพ์กรรม. (22 พฤศจิกายน 2557). ผู้วิจัย. ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี.
- รณภพ เตชะวงศ์. (21 มกราคม 2558). ผู้วิจัย. ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรีชาวุฒิ อภิระติง. (21 มกราคม 2558). ผู้วิจัย. ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธวัชชัย ช่างเกวียน. (21 มกราคม 2558). ผู้วิจัย. ที่คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ต้นตระกูล ลุ่มน้ำตาปี. (5 มีนาคม 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- สุริวัลย์ สุธรรม. (5 มีนาคม 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- ปิยะรัฐ ไกรหาร. (5 มีนาคม 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- ไอลา พิมานรัตน์. (7 มีนาคม 2558) . ผู้ช่วยวิจัย. ที่ Lyla Gallery เชียงใหม่.
- ต่อลาภ ลาภเจริญสุข. (8 มีนาคม 2558) . ผู้ช่วยวิจัย. ที่ Gallery See Scape เชียงใหม่.
- วิจิตร วินทะไชย. (11 มีนาคม 2558). ผู้ช่วยวิจัย. สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์.
- ศรัณยา พิชรานันท์. (5 มีนาคม 2558). ผู้ช่วยวิจัย. ที่หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน.
- อดิคม มุกดาประกร. (8 มีนาคม 2558) . ผู้ช่วยวิจัย. ที่ ร้านกาแฟชั้น 1 นิมมาน 1 เชียงใหม่.